

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2022

Lastensuojelu

Juulia Jokiniemi ja Katariina Lindqvist

LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN LAUSTEELLA

Työpajatoiminnan avulla ehdotuksia asukasbudjettiin

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomi

2022 | 43 sivua, 1 liitesivua

Juulia Jokiniemi ja Katariina Lindqvist

LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN LAUSTEELLA

Työpajatoiminnan avulla ehdotuksia asukasbudjettiin

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Fingerroosin säätiön Lausteen lähiötupa ja tämän työn tarkoituksena oli edistää lasten ja nuorten osallisuutta Lausteen alueella. Toimeksiantajamme ilmaisi tarpeen osallistaa lapsia ja nuoria juuri Lausteella, sillä se näyttäytyy Turun pienalueista voimakkaasti eriytyneeltä. Toimeksiantajamme näki hyvänä mahdollisuutena ottaa osaa Turun kaupungin asukasbudjettiprosessiin ja näin osallistaa Lausteen alueen lapsia ja nuoria kehittämään omaa asuinalueitaan.

Itse osallisuuden edistäminen tapahtui työpajatoiminnan keinoin. Työpajoissa lapset ja nuoret pääsivät ideoimaan aarrekarttamenetelmän avulla, mitä haluaisivat kehittää Lausteen alueelle. Eli tehtävänämme oli luoda mukaansatempaavaa työpajatoimintaa Lausteen alakoulun oppilaille, ohjata ne sekä kerätä niistä saadut kehittämisideat. Työpajat järjestettiin Lausteen alakoulun luokkatiloissa vuoden 2021 marraskuussa.

Työpajoista tehtiin kyselylomake. Siinä osallistujilta tiedusteltiin, oliko heillä ollut kivaa työpajassa ja saivatko he mielestään mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa Lausteen alueen tulevaisuuteen. Kyselylomakkeessa oli myös mahdollisuus antaa halutessaan avointa palautetta työpajatoiminnasta. Kyselylomakkeen tukena käytimme myös havainnointia tiedonkeruumenetelmänä.

Saadut tulokset kyselylomakkeesta osoittivat, että lapsilla ja nuorilla oli ollut kivaa työpajoissa. Selvä enemmistö vastaajista koki, että oli saanut osallistua ja mahdollisuuden vaikuttaa Lausteen alueen tulevaisuuteen. Havainnoinnin tulokset tukivat saatuja kyselylomakkeen vastauksia. Saimme hyvää palautetta Lausteen alakoulun oppilailta, opettajilta sekä toimeksiantajaltamme työpajojen onnistuneisuudesta.

ASIASANAT:

Osallisuus, asukasbudjetti, työpaja, osallistavat menetelmät

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor of Social Services

2022| 43 pages, 1 pages in appendices

Juulia Jokiniemi & Katariina Lindqvist

PROMOTING PARTICIPATION OF CHILDREN AND YOUNG PEOPLE IN LAUSTE

- propositions from workshop activities to resident budget

We did our thesis to the Lausteen lähiötupa which belongs to the Fingerroos säätiö. The purpose of this thesis was to promote participation of children and young people at Lauste. Our client expressed that there is a need to involve children and young people especially in Lauste because it seems to be strongly differentiated from the small areas of Turku. Our client saw it as an good opportunity to take part in the resident budget process of the city of Turku and thus involve children and young people in the Lauste area to develop their own neighborhood.

The promotion of participation took a place in workshops. In the workshops children and young people were able to come up with ideas using the treasure map method to think about what they would like to develop in the Lauste area. In other words, our task was to create compelling workshop activities for the student of Lauste primary school, guide them and collect development ideas from them. The workshops were held in school classrooms in November 2021.

A questionnaire was made about the workshops. It asked from participants if they had had a good time in the workshop and if they felt they had the opportunity to participate and influence to the future of the Lauste area. In the questionnaire there was also an opportunity to give open feedback from workshop activities. We also used observation as a method to collect information to support the questionnaire.

The results of the questionnaire showed that children and young people had had fun in the workshops. The vast majority of respondents felt that they had been given the chance to participate and opportunity to influence the future of the Lauste area. The results of the observation supported the replies to the questionnaire received. We received good feedback from the school's students, teachers, and our client about the success of the workshops.

KEYWORDS:

Participation, resident budget, workshop, participatory methods

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 ALUEKEHITYS	7
2.1 Asukasbudjetti	7
2.2 Lauste	8
3 OSALLISUUS	10
3.1 Osallisuus ja sen ulottuvuudet	10
3.2 Lapsen osallisuudesta säädetään eri laeissa	11
3.3 Osallisuuden portaat	12
3.4 Maslowin tarvehierarkia	14
4 TYÖPAJATOIMINTA	16
4.1 Kehitystason vaikutus työpajojen suunnitteluun	16
4.2 Työpajojen sisältö	17
4.3 Osallistavat menetelmät	19
4.4 Ohjaajan rooli osallistavissa menetelmissä	20
4.5 Menetelmänä aarrekartta	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	23
5.2 Tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmät	23
5.3 Opinnäytetyön prosessi	25
5.4 Aineiston analysointi	26
6 TULOKSET	28
6.1 Työpajatoiminnan mielekkyys	28
6.2 Osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuus lasten näkökulmasta	29
6.3 Asukasbudjetin äänestysikäraja	30
6.4 Avoimet kommentit	31
6.5 Havainnoinnin tuloksia	33
7 ARVIOINTI JA YHTEENVETO	35
7.1 Yhteenveto	35
7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	36

7.3 Tutkimuksen arviointi ja ammatillinen kehittyminen	38
--	----

LÄHTEET	41
----------------	-----------

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

KUVIOT

Kuvio 1. Meidän tekemämme kuvio Hartin osallisuuden portaista.....	14
Kuvio 2. Lasten mielipide työpajatoiminnan mielekkyydestä.....	29
Kuvio 3. Lasten mahdollisuus osallisuuteen sekä vaikuttamiseen.....	30
Kuvio 4. Lasten mielipide asukasbudjetin äänestysikärajasta.....	31
Kuvio 5. Avointen kysymysten vastaukset.....	33

1 JOHDANTO

Teimme opinnäytetyömme toimeksiantona Fingerroosin säätiön Lausteen lähiötuvulle. Kehittämistyönä tehdyn opinnäytetyömme tarkoituksena oli edistää Lausteen asuinalueen lasten ja nuorten osallisuutta, sillä Lauste näyttäytyy Turun pienalueista voimakkaasti eriytyneeltä. Toimeksiantajamme näki hyvänä mahdollisuutena ottaa Lausteen alakoulun oppilaat osalliseksi mukaan asukasbudjettiprosessiin. Siten lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus osallistua oman asuinalueensa kehittämiseen.

Tehtäväksemme muodostui työpajatoiminnan suunnittelu, niiden ohjaaminen jokaiselle luokka-asteelle sekä kehitysideoiden kerääminen. Työpajoissa kehittämissideoita syntyi aarrekarttamenetelmän avulla. Työpajojen järjestämisen jälkeen tiedustelimme kyselylomakkeen muodossa, oliko työpajoissa ollut kivaa ja koettiin osallisuutta sekä mahdollisuuksia vaikuttaa oman asuinalueen tulevaisuuteen.

Työpajat järjestettiin Lausteen alakoulun luokkatiloissa vuoden 2021 marraskuussa. Jokaiselta luokalta saadut kehittämissideat välitimme toimeksiantajallemme, joka julkaisi ne asukasbudjetin nettisivuilla vuoden 2021 joulukuussa. Tulosten analysoinnin ja kirjoitusprosessin aloitimme vuoden 2022 tammikuussa.

Opinnäytetyömme rakenne etenee seuraavasti: johdannon jälkeen kerrotaan lyhyesti aluekehityksestä, johon olemme sisällyttäneet asukasbudjettiprosessin esittelyn sekä kuvauksen Lausteen asuinalueesta. Sen jälkeen siirrytään tietoperustaan, jossa määritellään osallisuus monitahoisesti. Avaamme osallisuuden käsitteen ja siihen liittyvät näkökulmat sekä kokoamme yhteen lait, jotka määrittävät osallisuutta. Esittelemme myös Hartin osallisuuden portaatt ja Maslowin tarvehierarkian, jotka linkittyvät vahvasti osallisuuteen ja vaikuttamisen mahdollisuuteen. Neljännessä kappaleessa kerromme suunnittelemamme työpajatoiminnan sisällöstä, käytetystä menetelmästä ja ohjaajan roolista. Tämän jälkeen siirrytään kertomaan tutkimuksen toteutuksesta. Käymme läpi tavoitteen, tutkimuskysymykset, käytetyt tiedonkeruumenetelmät sekä aineiston analyysitavan. Selostamme tässä kohtaa myös, miten koko prosessi on edennyt vaihe vaiheelta. Sitten siirrytään kyselylomakkeesta ja havainnoinnista saatujen tulosten analysointiin. Lopuksi vedetään yhteen keskeiset tulokset. Pohdimme myös opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta sekä arvioimme omin sanoin työtämme ja ammatillista kasvuamme projektin aikana.

2 ALUEKEHITYS

Tähän opinnäytetyöhön liittyy keskeisesti aluekehitys, sillä Lausteen asuinalueen lasten ja nuorten osallisuutta edistettiin ottamalla heidät mukaan asukasbudjettiprosessiin. Seuraavaksi kerrotaan asukasbudjetista sekä esitellään lyhyesti Lauste alueena. Yleisesti ottaen alueiden kehittämisessä on tavoitteena vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta, edistää siellä asuvien ihmisten hyvinvointia sekä turvata suotuisa elinympäristö ja kestävä aluerakenne. Alueiden kehittämisestä on kirjoitettu myös laissa, jossa painotetaan kuntien ja valtion kehittämisvastuuta. (ely-keskus.fi.)

2.1 Asukasbudjetti

Asukasbudjetti on keino kehittää kaupunkialueita ja samalla siinä annetaan ihmisille mahdollisuus osallistua. Asukasbudjetti on Turun kaupungin tapa toteuttaa osallistuvaa budjetointia. Osallistuva budjetointi tarkoittaa toimintatapaa, jossa asukkaat otetaan mukaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon siitä, mihin yhteisiä verovaroja käytetään. Asukasbudjetin avulla turkulaiset pääsevät ehdottamaan, kehittämään ja äänestämään, miten annettu rahasumma kaupungin budjetista joka toinen vuosi käytetään. (Turku.fi 2021.)

Vuosien 2021–2023 asukasbudjetin teemana on lasten ja nuorten hyvinvointi, joten kehitysideoiden tulee sopia tähän teemaan. Ehdotus voi esimerkiksi olla jokin tapahtuma, tempaus, kurssi tai palveluun ja ympäristöön liittyvä asia. Ehdottaa voi myös jo olemassa olevan palvelun parannusta tai kehittämistä. Tällä kertaa Varissuo-Lauste alueelle on annettu määrärahaa 375 000 euroa. (Turku.fi 2021.)

Turun kaupungin asukasbudjetin nettisivuille voi kuka tahansa jättää ehdotuksen lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyen. Kaikista saaduista ehdotuksista kehitetään suunnitelmat ja niille annetaan kustannusarviot. Yhteiskehittämistilaisuudet ovat kaikille avoimet. Jokainen 13 vuotta äänestysvuonna täyttävä ja sitä vanhempi turkulainen voi äänestää ideoista sitä, jonka haluaa toteutuvan ja eniten ääniä saaneet ehdotukset toteutetaan vuonna 2023. (Turku.fi 2021.)

Koska teemana oli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen, meidän sekä toimeksiantajamme mielestä oli erittäin tärkeää kysyä juuri kohderyhmältä itseltään, mikä Lausteelle kehitettävä asia tukisi heidän hyvinvointiaan. Samalla, kun lapsilta ja nuorilta tiedustellaan kehitysehdotuksia, heidän osallisuuttaan edistetään aluekehityksen avulla. Jotta ehdotuksia asukasbudjettiin voitiin saada, Lausteen koulun ala-koululuokille järjestettiin työpajatunnit, joiden aikana lapset saivat itse ideoida kehittämisehdotuksia. Lapsille tarkoitettujen palveluiden kehittämisessä tuleekin kiinnittää erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin (Oranen 2008, 7). Vain niin pystymme asukasbudjetin avulla vastaamaan kyseisen kohderyhmän tarpeisiin. Lapset ovat oman elämänsä asiantuntijoita, joten heidän kuulemisensa itseä koskevissa asioissa johtaa yleensä parempiin päätöksiin sekä lopputuloksiin (Kiilakoski 2007, 10).

2.2 Lauste

Toimintaympäristö tälle kehittämistyölle oli Lauste. Lausteella asuu noin 3 000 ihmistä ja se sijaitsee itäisessä Turussa. Alueella asuu runsaasti vieraskielisiä ja noin kolmannes asukkaista on ikäihmisiä. Lausteen alueen palvelut ovat vähentyneet viime vuosien aikana ja haasteena onkin niiden siirtyminen naapurikaupunginosiin. (Valtioneuvosto ja ministeriöt 2021.) Keskustelua on myös käyty Lausteen koulun tulevaisuuden skenaarioista ja erityisesti siitä, minne uusi koulu tulisi rakentaa (Kaupunginhallituksen pöytäkirja 2021, §456).

Segregaatio tarkoittaa kaupunkien sisäistä sosioekonomista eriytymistä ja se on voimistunut Suomen kaupungeissa (Lähiöohjelma 2020–2022 2020, 2). Segregaatioon liittyy vahvasti alueellisten erojen ongelmallinen lisääntyminen ja tämän seurauksena tietyt väestöryhmät ovat yliedustettuja toisilla alueilla ja aliedustettuja toisilla (Rasikangas 2013, 32). Turun pienalueista Lauste näyttäytyy voimakkaasti eriytyneeltä alueelta, kun tarkastellaan väestön muunkielisten osuutta, tuloja, koulutusta ja työttömyyttä (Berisha 2020, 2).

Lausteen alueella on useita haasteita ja niihin halutaan löytää ratkaisuja. Turun kaupunginhallituksen pöytäkirjassa §456 todetaan, että hyvä lopputulos alueen kehittämisen kannalta saadaan vain alueen asukkaita kuulemalla. Myös lapset halutaan ottaa osallisiksi mukaan päättämään asioista. Lasten ja nuorten mukanaolo päättämässä sekä heidän osallisuutensa edistäminen toteutettiin tämän opinnäytetyön muodossa,

antamalla Lausteen alakoulun oppilaille mahdollisuus tulla osallisiksi suunnittelemaan, miten Lausteen aluetta tulisi kehittää asukasbudjetin avulla.

Tutkimuksia on tehnyt lasten sekä nuorten osallistumisesta oman lähiympäristönsä kehittämiseen. Tutkimustulosten mukaan lapsilta ja nuorilta löytyy tarvittavaa kykyä sekä luovuutta ollakseen oman ympäristönsä kehittäjiä. Tämän myötä lapset ja nuoret saavat olla oman elämänsä ja ympäristönsä ekspertejä ja näin he oppivat näkemään itsensä yhteisön tasavertaisina jäseninä. Kunta ja nuoret tarvitsevat toisiaan lähiympäristön kehittämisessä. Lasten ja nuorten mukaan ottaminen lähiympäristönsä kehittämiseen vaatii aitoa vaikuttamisen mahdollisuutta, aikuisten vallan jakamista sekä aikuisten antamaa tukea. (Koskinen 2007, 133–139.)

3 OSALLISUUS

Osallisuus on pääteema opinnäytetyössämme, sillä tarkoituksena oli lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen Lausteella. Tässä kappaleessa määrittelemme termin osallisuus, avaamme erilaisia näkökulmia siihen liittyen sekä kokoamme yhteen osallisuutta käsittelevät lait. Nostamme myös esille kaksi teoriaa, jotka ohjaavat osallisuuden toteuttamista ja kuvaavat itse osallisuutta eri tasoin.

3.1 Osallisuus ja sen ulottuvuudet

Osallisuudella viitataan useisiin erilaisiin tapoihin, joilla yksilö voi osallistua yhteisönsä elämään eri tilanteissa. Kun puhutaan osallisuudesta ja osallistumisesta, niiden oletetaan tarkoittavan samaa asiaa, vaikka käsitteiden välillä on merkitysero. (Turja 2012, 33.) Osallisuus voi olla vaikuttamismahdollisuus asiaan tai prosessiin, jossa yksilö on mukana, kuten esimerkiksi lapsen oikeus kertoa oma mielipide häntä koskevassa tilanteessa. Osallisuus voi olla myös osallistumista ja mukana oloa toiminnassa. Osallisuuteen liittyy vahvasti kokemuksellisuus ja erityisesti myönteiset kokemukset ovat lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille merkityksellisiä. (Nurmi 2011, 50.) Laajemmassa mittakaavassa osallisuus on yhteisöön kuulumista sekä siihen vaikuttamista. Jotta osallisuutta voi tapahtua, tarvitaan vastavuoroista toimintaa. Se edellyttää yhteisöltä jäsentensä huomioon ottamista sekä myös jäseniltä aktiivista mukaan tuleamista. (Oranen 2008, 9.)

Osallisuuteen liittyy vahvasti tiedollinen, toiminnallinen ja tunnekokemuksellinen näkökulma. Tiedon saanti on perustavalaatuinen edellytys osallisuuden toteutumiseksi. Jos lapset eivät saa tietoa, he eivät voi ymmärtää missä toiminnassa on pohjimmiltaan kysymys, mitä sillä tavoitellaan, mitkä asiat ovat mahdollisia ja millä keinoilla kyseisessä ympäristössä tulee toimia. Tiedon saanti vaikuttaa mahdollisuuteen esittää toiveita ja ideoita sekä tehdä päätöksiä. (Turja 2012, 40.)

Osallisuuden toiminnalliset muodot ovat tuttuja toimintaprosessin vaiheita. Niihin lukeutuvat ideointi, suunnittelu, päätöksenteko, toiminnan täytäntöönpano ja toteutetun toiminnan arviointi. Jotta lasten ideat voidaan ylipäättään toteuttaa, heille on annettava pääsy kaikkiin mahdollisiin materiaaleihin. (Turja 2012, 40.)

Toiminnasta tulee paljon merkityksellisempää, kun siihen yhdistyy mukaan tunnekokemus. Erittäin paljon merkitystä on siis sillä, miten lapsi itse kokee tunnetasolla oman osallisuutensa. Toiminta, jota lapsi ei itse koe merkityksellisenä, ei myöskään tallennu hänen mieleensä. Esimerkiksi aikuisten projektit, joka kiinnostavat vain aikuisia itseään, eivät tarjoa voimaantumisen kokemuksia lapsille. (Turja 2012, 39.)

3.2 Lapsen osallisuudesta säädetään eri laeissa

Suomalaisten lasten osallisuuden toteutumisen taustalla on vaikuttamassa useita eri lakeja ja säädöksiä. Olimme selvää ja tutkimme, missä kaikissa laeissa puhutaan lasten osallisuudesta ja miten se tulee ottaa huomioon lasten arjessa. Asiakirjoissa lapsilla ajatellaan olevan sekä ryhmänä että yksilöinä tiettyjä perusoikeuksia, kuten oikeus osallistumiseen. Lainsäädännön tehtävänä on taata jokaisen mahdollisuus vaikuttaa omaan lähiympäristöönsä sekä olla sen aktiivinen jäsen. (Kiilakoski 2007, 10–13 & 17.)

Lasten oikeudesta osallisuuteen säädetään laajasti Suomen perustuslaissa. Sen mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasonsa mukaisesti. (731/1999, 6§ 3 momentti.) Jokaisella on myös Suomen perustuslakiin nojaten oikeus sananvapauteen. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista ja vastaanottaa mielipiteitä sekä tietoa ilman, että ketään estää sitä. (731/1999, 12§.) Perustuslaki turvaa myös yksilön oikeuden osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja oman elinympäristön kehittämiseen (731/1999, 2§). Julkisen vallan tehtävänä on tukea jokaisen mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa päätöksentekoon (731/1999, 14§).

Suomen perustuslain lisäksi lasten oikeuksista ja osallisuudesta säädetään YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa. Se on kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia koskeva ihmisoikeussopimus. Siinä luetellaan lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja sopimus asettaa valtioille ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. (Unicef 2021.) Tässä sopimuksessa lasten oikeus osallisuuteen on myös yksi perusoikeuksista, koska lasten huomioiminen on nähty erittäin tärkeäksi. Tästä johtuen julkisen vallan käyttäjät ovat velvoitettuja takaamaan lapsille mahdollisuuden osallistua ja ilmaista mielipiteensä kaikissa heitä koskevissa asioissa ikä- ja kehitystaso huomioiden. (Oranen 2008, 7.) Lasten oikeuksien sopimuksessa taataan lapselle oikeus ilmaista vapaasti oma näkemyksensä kaikissa tilanteissa (12 artikla 2 kappale).

Suomessa toimii nuorisolaki, joka säätelee kaikkien alle 29-vuotiaiden asioiden järjestämistä. Nuorisolaki on meidän opinnäytetyömme kannalta oleellinen, sillä sen kahdeksas pykälä säättää lasten ja nuorten osallisuudesta olla mukana rakentamassa, kehittämässä sekä arvioimassa heille tarkoitettuja palveluja. Juuri tätä lähdimme toteuttamaan Lausteen asuinalueella lasten ja nuorten kanssa. (72/2006, 8§.)

Lasten osallisuus näkyy tärkeänä arvona myös lastensuojelussa. Lastensuojelulain mukaan lapselle on hänen ikäänsä ja kehitystasoaan vastaavalla tavalla turvattava oikeus saada tietoa sekä esittää mielipiteitä. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa, lasta tai nuorta koskevaa päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tai nuoren mielipiteisiin ja toivomuksiin. (417/2007, 5§.)

3.3 Osallisuuden portaat

Osallisuutta kuvataan usein porrastetun tai tikkapuumallina. Porras- sekä tikkapuumallien ajatus voidaan tiivistää siten, että alemmilla portailla yksilöllä on vain vähän tai ei lainkaan mahdollisuuksia vaikuttaa ja mitä korkeammalle portaissa mennään, sitä suuremmaksi kasvaa vaikuttamisen mahdollisuus. Alimmilla portailla osallisuutta on vähän ja korkeammilla paljon. (Oranen 2008, 9). Otimme osallisuuden porrasmallin tietoperustamme osaksi, sillä se kertoo hyvin, millä osallisuuden tasolla olemme olleet projektimme eri vaiheissa.

Hart on laatinut Arnsteinin portaikon pohjalta lasten osallisuuden portaat. Tässä mallissa lasten osallisuuden tasoon vaikuttaa, kuinka paljon toiminnasta annetaan tietoa, kenen aloitteesta toiminta lähtee, kenen suunnitelmien mukaan edetään ja ketkä päättävät asioista. Mitä vähemmän lapselle annetaan tietoa toiminnasta sekä mitä vähemmän he voivat itse määrittellä toimintaa, sitä vähemmän he valtaistuvat ja sitä matalammalla portaan tasolla osallisuus toteutuu. (Turja 2012, 34.) Kuvio 1. havainnollistaa osallisuuden portaiden tasoja.

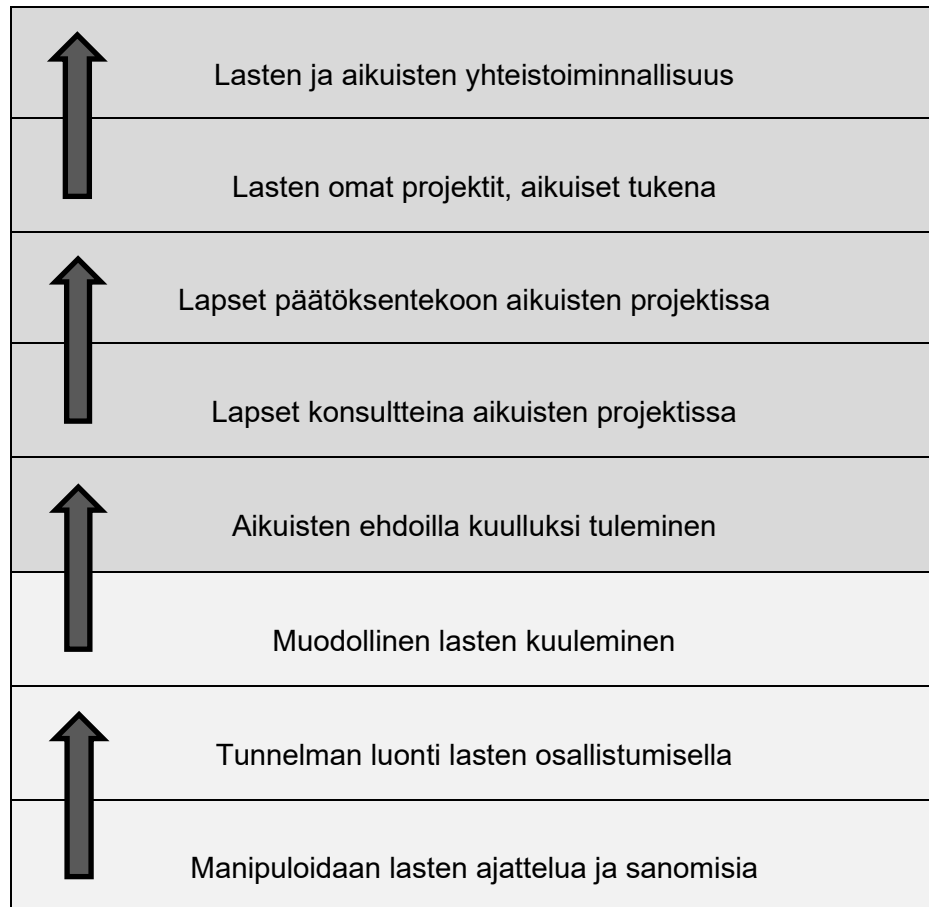
Hartin mallin kolme alinta porrasta eivät varsinaisesti ole osallisuuteen kuuluvia. Ne kuvaavat enemmän lasten ajattelun manipulointia aikuisen toimesta, lasten mukana oloa aikuisen toiminnassa ja heidän mahdollista kuulemistaan vailla mitään seurausvaikutuksia. Kun varsinainen osallisuus alkaa, lapset saavat tietää toiminnan tavoitteet, mutta aikuiset kuitenkin määrittelevät vielä, missä ja miten lapset voivat vaikuttaa ja olla osalli-

sina. Seuraavilla portailla lasten vaikutusvalta toiminnan suhteen kasvaa ja heidän mielipiteitään otetaan enemmän huomioon. Ylimmillä portailla lapset voivat itse suunnitella omia projekteja, joissa aikuiset ovat vain tukena ja apuna. (Turja 2012, 34.)

Meidän opinnäytetyöprojektissämme lasten ja nuorten osallisuuden taso Hartin portaikossa liikkuu ylimmillä askelmilla. Lapset on otettu mukaan päätöksentekoon aikuisen projektissa, ja osallisuus toteutuu tässä tapauksessa lasten asukasbudjettiin antamien ehdotusten kautta. Jotta ehdotuksia saadaan, lapset saavat täysin vapaasti tehdä luovan tuotoksen heidän ideoistaan paperille juuri sillä tyylillä, jolla he itse haluavat. Ideointivaihe on lasten oma projekti, jossa aikuiset ovat vain antamassa tarpeen vaatiessa tukea. Tämä on Hartin portaikossa toiseksi ylin askelma.

Asukasbudjettiprosessi jatkuu työpajojen jälkeen ideoiden äänestyksellä internetissä. Jos ei ole vielä saavuttanut äänestämiseen tarvittavaa ikärajaa, lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus pyytää perheenjäseniä, sukulaisia tai muita yli 13-vuotiaita läheisiä äänestämään ehdotuksia heidän puolestaan. Tässä tapauksessa lasten osallisuus Hartin portaikossa on lasten kuulluksi tuleminen aikuisen ehdoilla. Lapsi voi osallistua, mutta vain aikuisen tai tässä tapauksessa yli 13-vuotiaan avulla. Tämä osallisuuden porras sijaitsee mallin keskivaiheilla.

Parhaimmassa tapauksessa Lausteen alakoulun oppilaiden ideat keräävät paljon ääniä, yksi tai useampia ehdotus menee läpi ja ehdotukset pääsevät toteutumaan Lausteen alueelle. Jos näin tapahtuu, ideoiden keksijöitä eli Lausteen alakoulun oppilaita tullaan vielä tapaamaan ja haastattelemaan heidän toiveistaan kehitettäviin ideoihin liittyen. Tämän jälkeen vastuu ideoiden täytäntöönpanosta siirtyy aikuisille. Tässä kohtaa olisi kyse Hartin portaikon ylimmästä askelmasta eli lasten ja aikuisten yhteistoiminnallisuudesta. Lapset ideoivat, esittävät toiveensa ja aikuiset toteuttavat ne.

Kuvio 1. Meidän tekemämme kuvio Hartin osallisuuden portaista.

3.4 Maslowin tarvehierarkia

Otimme vielä tietoperustaan mukaan Maslowin tarvehierarkian, sillä hierarkian yksi tarve liittyy keskeisesti kehittämäämme työpajatoimintaan. Maslowin tarvehierarkiassa keskeistä on motiivien laittaminen tärkeysjärjestykseen. Alimpana ovat fysiologiset perustarpeet, joita ovat esimerkiksi nälkä, jano ja unen tarve. Seuraavaksi hierarkiassa tulee turvallisuuden tarpeet. Tämän jälkeen hierarkiassa on läheisyyden tarve ja arvostuksen tarve. Hierarkian ylimpinä ovat esteettiset ja älylliset tarpeet ja korkeimmalla huipulla itsensä toteuttamisen tarve, jolloin ihminen voi vapaasti toteuttaa kykyjään. Loogisesti alempien motiivien tyydyttyä ihminen siirtyy tyydyttämään ylempiä motiiveja. (Vilkkoriihelä 2008, 158.)

Meidän opinnäytetyömme kannalta tärkein tarve on itsensä toteuttamisen tarve. Tämä tarve voidaan tyydyttää työpajatoiminnan avulla. Pyrimme siis luomaan työpajat sisällöltään sellaisiksi, että jokainen lapsi ja nuori voisi toteuttaa itseään juuri niin paljon kuin vain on tarvetta. Ihmiselle itsensä toteuttaminen sekä tunne siitä, että pystyy parempaan, on luonnollista. Tämän takia on tärkeää, että jokainen pääsisi toteuttamaan itseään omalla tavallaan sekä pyrkimään parempiin suorituksiin. Itsensä toteuttamisen tarpeisiin kuuluvat muun muassa henkinen kasvu ja kehittyminen, omat saavutukset, tiedon määrän lisääntyminen ja luovuus. (Peltonen & Ruohotie 1992, 55.)

Lähdimme saavuttamaan työpajatoiminnassa korkeinta huippua tiedon lisäämisen, luovuuden sekä itsensä toteuttamisen kautta. Erityisesti tiedon lisääminen lapsille heidän asuinalueensa kehittämisestä sekä omista oikeuksistaan nousivat työpajatoiminnassa esille. Näin lapset saivat olla luovia, saavuttaa itselleen tärkeitä ideoita sekä kehittää myös itseään uusia asioita oppimalla ja niihin vaikuttamalla. Vapaat kädet aarrekartan tekemiseen lisäsivät lapsien luovuutta, ja jokainen sai työpajassa toteuttaa itseään oman tarpeensa mukaisesti.

4 TYÖPAJATOIMINTA

Jokaiselta Lausteen alakoulun luokalta, joita on yhteensä 14, haluttiin saada ideoita asukasbudjettiin. Lausteen alakoulun rehtori teki aikataulun, jonka mukaan kierrettiin luokahuoneesta toiseen pitämässä yhden oppitunnin mittaisia työpajoja. Aikataulut sovittiin neljälle arkipäivälle ja joka päivä työpajoja pidettiin kolmelle tai neljälle eri luokalle. Työpajan tarkoituksena oli saada lapset inspiroitumaan ja virittäytymään ideoimaan, mitä he toivoisivat omalle asuinalueelle kehitettävän. Lisäksi kerroimme koululaisille ikä- sekä kehitystason mukaisesti asukasbudjetista, osallisuudesta ja heidän oikeuksistaan vaikuttaa oman asuinalueen kehittämiseen.

4.1 Kehitystason vaikutus työpajojen suunnitteluun

Lasten ja nuorten kehitystaso vaikutti paljon työpajojen sisällön suunnitteluun. Jean Piaget on luonut teorian lapsen ajattelun kehittymisestä ja tämä teoria oli taustavaikuttajana työpajojen suunnittelussa. Piaget jakaa ajattelun kehityksen neljään eri vaiheeseen: sensomotorinen kausi (0–2 v.), esioperationaalinen kausi (2–6/7 v.), konkreettisten operaatioiden kausi (7–11 v.) ja muodollisten operaatioiden kausi (11/12–13/14 v.). Tämän kehittämistyön kohderyhmä edustaa konkreettisten operaatioiden kautta sekä muodollisten operaatioiden kautta. (Karling ym. 2008, 139.)

Konkreettisten operaatioiden kausi alkaa juuri kouluiän kynnyksellä. Silloin Piaget'n mukaan tapahtuu ratkaiseva käänne lapsen henkisessä kehityksessä. Minäkeskeisyys vähenee ja ajattelu muuttuu joustavammaksi. Lapsi oppii suorittamaan mielessään yksinkertaisia sääntöjä noudattavia ajattelutoimintoja, jotka osoittavat pyrkimystä johdonmukaisuuteen. Lapsi alkaa osata luokitella asioita sekä järjestellä niitä ylä- ja alakäsitteisiin. Kuitenkin vielä tässä vaiheessa ajattelulle on ominaista konkreettisuus ja abstrakteja käsitteitä on vielä vaikea ymmärtää. (Karling ym. 2008, 139.)

Muodollisten operaatioiden kaudessa lapsi vapautuu konkreettisesta ajattelusta ja kykenee käyttämään jo abstrakteja käsitteitä. Abstraktinen ajattelu tarkoittaa kykyä käyttää mielikuvia joustavasti ajattelun välineenä. Näin lapsi pystyy irrottamaan ajattelunsa konkreettisesta tilanteesta, ja ajattelu ei ole enää sidoksissa omiin havaintoihin. (Karling ym. 2008, 139.) Lapsi osaa tarkastella ilmiöitä vaihtoehtoisista näkökulmista ja päätellä oppimansa tiedon pohjalta, kuinka tapahtumaketjut todennäköisesti etenevät (Päiväsalo

ym. 2016, 98). Lapsi oppii myös vertailemaan ja yhdistelemään tietokokonaisuuksia monipuolisemmin ja ryhtyy rakentamaan teorioita (Karling ym. 2008, 139).

Piaget'n teoriaan nojaten teimme kaksi sisällöltään erilaista pajatoimintaa: toinen konkreettisten operaatioiden kaudella oleville eli 7–11-vuotiaille ja toisen muodollisten operaatioiden kaudella oleville eli 11–12-vuotiaille. Nuoremmille lapsille suunnattu paja oli sisällöltään ja ohjeiltaan yksinkertaisempi. Pajatoiminnan aikana lapsista huokui innostus ja luovuus aarrekartan tekoon. Heille selvästi merkityksellisintä oli päästä toteuttamaan itseään luovin keinoin ja antaa mielikuvitukselle valta.

Vanhemmille lapsille suunnatussa pajassa oli enemmän haastetta. Nuoret olivat kiinnostuneita tulkitsemaan karttaa, esimerkiksi missä kohtaa kuvassa näkyy koulu ja oma koti. He osasivat myös hienosti pohtia Lausteen asuinalueen eri paikkoja sekä miten ja missä ajassa sinne voitaisiin toteuttaa heidän keksimiään ideoita. Vanhempia lapsia kiinnosti myös paljon enemmän nuorempiin lapsiin nähden, mitä asukasbudjetti tarkoittaa, kuinka paljon rahaa Lausteen alueelle on annettu, mitä ehdotusten keksimisen jälkeen tapahtuu ja kuinka kauan valittujen ideoiden täytäntöön panossa kestää.

4.2 Työpajojen sisältö

Työpajat alkoivat aina esittelyllä. Kerroimme, keitä olemme ja miksi olemme tällä oppitunnilla pitämässä työpajatoimintaa. Esittelimme asukasbudjetin perusidean ja korostimme, että nyt halutaan nimenomaan selvittää juuri lasten mielipide oman alueen suunnittelussa. Osallisuuden toteutumisessa on keskeistä, että lapselle selitetään, miksi hänen mielipidettään kysytään ja miten hänen mielipiteensä on otettu huomioon päätöksiä tehdessä (Pajulammi 2014, 143). Annoimme myös toimintaohjeet, mitä tällä työpajatunnilla tehdään ja mitkä välineet heillä on käytössään. Lisäkysymyksiä sai esittää ja tukea sekä apua annettiin heti, kun sitä tunnin aikana tarvittiin. Avunanto oli enemmän rohkaisua ja alkuun auttamista kuin ”oikean vastauksen antamista”. Työpajat haluttiin toteuttaa täysin lapsien ehdoilla, jotta lopputulos olisi täysin lapsen näkökulmasta luotu.

Työpajoja suunniteltiin sisällöltään kahdenlaisia. Molemmissa teemana oli aarrekartan teko siten, että luokka jaettiin useampaan pieneen ryhmään ja toiminta tehtiin ryhmätyönä. Ensimmäinen työpaja suunniteltiin sopivaksi 1.–4. luokkalaisille. Tehtävänä oli luoda pienryhmän yhteinen aarrekartta siitä, mitä toivoo tulevaisuudessa Lausteen alueelta löytyvän. Helpottaaksemme lasten ideointia, ohjeistimme pohtimaan lempi vapaa-

ajan viettotapoja, harrastuksia sekä omia mielilymyksiä ja missä muodossa ne voitaisiin tuoda omalle asuinalueelle. Karttaan sai piirtää, kirjoittaa, värittää ja leikata lehdistä kuvia. Päätimme, että lapset saavat päättää oman näköisen toteutuksen tehtävänannolle niin, että tarvehierarkian mukaan korkein taso eli itsensä toteuttaminen pääsee toteutumaan. Tämän takia varauduimme työpajaan erilaisilla lehdillä, tusseilla sekä värikynillä.

Toinen työpaja suunniteltiin sopivaksi 5.–6. luokkalaisille ja siihen haluttiin sisällyttää enemmän haastetta. Jokaiselle pienryhmälle annettiin A4-kokoinen valokuva Lausteen asuinalueesta, joka oli otettu ilmasta käsin. Tehtävänä oli pohtia, mitkä paikat Lausteen alueella ovat kivoja paikkoja ja mitkä alueet eivät ole kivoja. Niille alueille, jotka eivät ole kivoja, piti suunnitella, mikä tekisi alueesta mukavamman, jotta siellä haluaisi käydä ja viettää vapaa-aikaa. Tässä kohdassa ohjeistettiin pohtimaan samalla tavalla kuin edeltävässä työpajassa: omien mielenkiintojen pohjalta. Karttaan sai piirtää, värittää, kirjoittaa ja tehdä erilaisia merkintöjä. Kartan sai myös kääntää kokonaan toisinpäin ja suunnitella puhtaalle kääntöpuolelle ideoita.

Molemmilla työpajoilla oli sama lopetus. Kun pienryhmien kartat valmistuivat ja olivat täynnä ideoita, pyydettiin jokaista ryhmää valitsemaan omasta kartastaan kaikkien ideoiden joukosta parhaimmat, jokaista ryhmäläistä miellyttävät, ehdotukset jatkuon. Tämä ideoiden karsinta- ja valintaprosessi oli välttämätöntä, sillä Lausteen koulussa on yli 200 oppilasta. Jos jokaisen lapsen ehdotus/ehdotukset otettaisiin mukaan, olisi ideatulva ollut aivan liian vuolas. Osallisuus ei ole sitä, että toteutetaan yksittäisten lasten toivomukset. Kaikkien ryhmän jäsenten näkökulmia tulee kuunnella ja jokainen on otettava huomioon, jotta voidaan saavuttaa koko ryhmää miellyttävä lopputulos. Samalla kehittyvät hyödylliset keskustelu-, neuvottelu-, kommunikointi- ja päätöksentekotaidot. (Turja 2012, 33–38.)

Jokaisen ryhmän parhaimmat ehdotukset kerättiin kaikkien nähtäväksi taululle. Näistä taululle kerätyistä ehdotuksista käytiin vielä koko luokan kesken viitaten äänestys. Kättiä tuli nostaa aina sen ehdotuksen kohdalla ilmaan, jonka haluaisi toteutuvan Lausteen asuinalueella. Eniten viittauksia saaneet ideat vietiin toimeksiantajamme toimesta asukasbudjetin nettisivuille. Työpajatunnin lopussa oppilaat kävivät myös mielellään yhteistä keskustelua toiminnan jälkeisistä tunnelmista ja varsinkin vanhempia oppilaita kiinnosti tietää enemmän asukasbudjetista.

4.3 Osallistavat menetelmät

Tämän opinnäytetyön keskiössä olivat osallistavat menetelmät osallisuuden toteuttajana. Osallistavat menetelmät ovat työkaluja ja harjoituksia, joita voi käyttää ohjauksessa. Niiden avulla jokainen pääsee halutessaan vaikuttamaan toiminnan eri vaiheisiin. Osallistavilla menetelmillä pyritään helpottamaan ihmisten osallistumista yhteiseen toimintaan. On tärkeää antaa mahdollisuus ilmaista itseä ja osallistua muutenkin kuin vain puhumalla. Osallistavassa työskentelyssä käytetyt menetelmät kohottavat ryhmän energiatasoa, luovat positiivista ilmapiiriä sekä luottamusta ryhmän jäsenten kesken. Nämä vaikutukset olivat selvästi havaittavissa aarrekarttatyöskentelyssä. Toiminta aarrekartan parissa synnytti luokkaan intoa ja energistä tunnelmaa. Yhteistyö nostatti ryhmähenkeä sekä luottamusta pienryhmien sisällä. Osallistavien menetelmien avulla saadaan kaikkien ääni kuuluviin ja pystytään hyödyntämään jokaisen tietoa ja osaamista. (Taipale & Sirola-Korhonen 2017, 6–7.)

Ryhmän toiminta voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, joka ovat yleistettävissä mihin tahansa menetelmään: aloitus, toiminta ja arviointi. Aloituksessa jakaudutaan ryhmiin ja tehdään suunnitelma tapahtuvasta toiminnasta. Toiminnassa keskitytään itse aiheen työstämiseen. Lopuksi arvioidaan toimintaa ja sen tuloksia sekä puretaan toiminnan synnyttämät ajatukset. Purkamisen tarkoituksena on harjoitella avointa puhumista ja kokemusten kriittistä pohdintaa. (Taipale & Sirola-Korhonen 2017, 6–7.)

Myös meidän toteuttamassamme aarrekartta-menetelmässä toteutuivat nämä ryhmän toiminnan vaiheet. Ensin jakauduttiin pieniin ryhmiin, haettiin tarvittavat materiaalit käden ulottuville ja pohdittiin ryhmäläisten kanssa, mitä karttaan halutaan. Toimintavaiheessa leikattiin lehdistä kuvia, piirrettiin sekä kirjoitettiin ideoita. Aarrekarttojen valmistuttua jokaisen ryhmän kartasta kerättiin parhaimmat ehdotukset taululle. Keskustelua käytiin myös yhteisesti siitä, mitä tuntemuksia toiminta herätti. Ryhmän yhteistä taideteosta lapset halusivat myös omaehtoisesti esitellä muulle luokalle. Tämä antoi tilaisuuden tuoda omaa ääntä esille sekä mahdollisuuden kertoa oma innostus muiden pienryhmien ideoita kohtaan.

4.4 Ohjaajan rooli osallistavissa menetelmissä

Ei pidä unohtaa, että osallistavia menetelmiä toteutettaessa ohjaajalla on tärkeä rooli, kun aktivoidaan ja kannustetaan ihmisiä osallistumaan. Tehtävänä on saada osallistujat tekijöiksi ja rohkaista heitä luovuuteen. Ohjaaja pitää ohjia käsissään antamalla suunta- viivoja, koordinoimalla toimintaa ja varmistamalla toinen toistensa kuunteleminen. Oh- jaaja ei anna valmiita vastauksia tai ratkaisuja, eikä hän asetu ihmisten yläpuolelle asi- antuntijaksi, vaan hän ohjaa rinnalla auttaen ja tukien. (Taipale & Sirola-Korhonen 2017, 7.)

Osallistavassa menetelmässä ohjaaja kuuntelee ryhmäänsä sekä arvostaa erilaisia mie- lipiteitä. Ohjaaja osaa käyttää keskustelevaa dialogia ryhmän kanssa. (Taipale & Sirola- Korhonen 2017, 7.) Dialogissa tärkeänä pidetään sitä, että maailma on kaikille sama mutta kokemukset siitä vaihtelevat yksilöllisesti (Mäkinen ym. 2009, 139). Dialogi on vuo- ropuhelua sekä kahden tekijän välistä vuorovaikutusta, joka synnyttää uusia vaihtoehtoja sekä erilaisia näkökulmia. Osapuolet ovat dialogissa tasavertaisia keskenään. Dialogi- suuden keskeisiä periaatteita ovat muun muassa kuulluksi tuleminen, luottamuksen luo- minen sekä uteliaisuus toisesta. (THL 2022.) Osallistavassa menetelmässä sekä meidän ohjauskerroillamme dialogisuus oli avainasemassa, koska siinä oleellista oli uusien ide- oiden syntyminen sekä kaikkien osallistujien mielipiteiden selvittäminen ja niiden arvos- taminen.

Kiinnitimme erityistä huomiota meidän rooliimme työpajojen pitämisessä. Pyrimme mah- dollisimman paljon innostamaan sekä rohkaisemaan oppilaita. Varmistimme, että jokai- nen pääsi jäseneksi johonkin pienryhmään ja osallistumaan työpajaan niin aktiivisesti kuin itse halusi. Jokaisen mielipide otettiin huomioon, vaikka unelmakartat tehtiinkin ryh- missä. Hyvä yhteishenki ja tasavertaisuus huokui ryhmätoiminnasta meidän silmiimme asti. Ryhmät tekivät joko ison yhteisen aarrekartan tai jakoivat paperin siten, että jokai- sella oli oma alue, johon suunnitella. Lopussa jokaisen omat unelmat ja ideat olivat ko- konaisuus koko ryhmän aarrekarttaa.

Osallisuus koostuu oikeudesta saada itseään koskevista asioista tietoa ikä- ja kehitysta- son mukaisesti. Tämän lisäksi on oltava myös mahdollisuus vaikuttaa niihin ilmaisemalla oma mielipide. (Oranen 2008, 9.) Jotta osallisuus mahdollistui Lausteen alakoulun oppi-

laille, oli meillä ohjaajina tehtävänä perustella toimintaa ja kertoa, mistä on kokonaisuudessaan kyse. Perustelimme lapsille myös, miksi käytämme aarrekarttamenetelmää heidän kanssaan. Kerroimme, että tärkeintä on saada heidän mielipiteensä selville.

Jokainen meistä tekee ohjausta omalla persoonallaan ja omalla tyylillään. Tämän takia kaikkien ohjaajien on hyvä välillä käydä refleктоivaa keskustelua itsensä kanssa. Reflektiossa annetaan rakentavaa ja positiivista palautetta itselleen ohjauskerran jälkeen sekä mietitään omaa ohjaamista sekä sen kehittämistä. (Taipale & Sirola-Korhonen 2017, 7.) Lisäksi kävimme yhdessä refleктоivaa keskustelua ohjauskertojen jälkeen, miten meidän kommunikointimme ja yhteinen ohjaaminen olisi mahdollisimman selkeää sekä toimivaa. Ohjaukseen vaikutti myös lasten ikä- ja kehitystaso. Saimme myös palautetta luokilta ryhmäohjauksen jälkeen, joka helpotti ohjauksen kehittymistä oikeaan suuntaan.

4.5 Menetelmänä aarrekartta

Työpajoissa päädyimme käyttämään aarrekarttamenetelmää. Se on työkalu, joka auttaa yksilöä tavoittelemaan ja toteuttamaan omia unelmia sekä hahmottamaan tulevaisuutta. Menetelmä on helppo toteuttaa yksilötyönä tai tiimin kanssa. (Harju 2000, 7.) Aarrekartan tekeminen on mahdollisuus saada mieli aktiiviseksi kohti uusia, itsensä kannalta myönteisiä asioita. Unelman hahmotus ja tekijän aktivoituminen unelman suuntaisesti ovat työskentelyn keskeisiä vaikutuksia. Aarrekartan teossa on tärkeää keskittyä nimenomaan itselle tärkeään unelmaan. (Harju 2000, 53–56.) Unelman hahmottaminen kuvien avulla on puhuttelevaa, sillä ne elähdyttävät mieltä tarvittavalla tavalla (Harju 2000, 68).

Työpajoissa aarrekarttamenetelmä suoritettiin ryhmätyönä. Parhaimmillaan yhteisen aarrekartan tekeminen sitouttaa ryhmän sekä tiedollisesti että tunnetasolla. Tiedollisesti työskentelyprosessissa käynnistyy kollektiivinen ajattelu, joka tarkoittaa sitä, että ihmiset alkavat kuin lukea sekä tajuta sanattomasti toinen toistensa ajatuksia. Kun kollektiivinen ajattelu alkaa toimia yhteisössä, se lisää ryhmän sisäistä itsetuntoa ja luottamusta. Näin aletaan kokea yhteen kuulumisen tunnetta. Kun ihminen nauttii tekemisestä ja läsnäolosta ryhmässä, yksilön parhaat puolet tulevat esille. Myös vuorovaikutussuhteet nousevat ryhmässä esiin. Kun aarrekarttaa työstetään tiiminä, ryhmän tunnelataus paranee ja samalla tunneäly kehittyy. Tunneäly eli tunnetasoinen osaamisvalmius on osoittautunut uutta aikaansaavan tiimin keskeiseksi ominaisuudeksi. (Harju 2000, 89–91.)

Kun lähdetään tekemään kuvallista aarrekarttaa, on kiinnitettävä huomiota riittäviin materiaaleihin. Tarvitaan paperia, kyniä ja erilaisia lehtiä, joista voi leikata kuvia. Kuvia tulee valita lehdistä siten, mitkä kuvaavat juuri omaa unelmaa. Yhtä unelmaa voi kuvata monella eri kuvalla. Kuvat voivat olla mitä tahansa: konkreettisia asioita, esineitä ja maiseimia tai abstrakteja värejä ja kuvioita. Kuvat asetellaan isoille papereille ja niiden rinnalle voi myös piirtää. Lopputuloksena on kuvista ja piirustuksista koostuva taideteos, joka puhuttelee mieltä innoittavasti. (Harju 2000, 68–69.)

Kun tehdään ryhmän yhteinen aarrekartta, on työskentelytilaa oltava riittävästi (Harju 2000, 93). Työskentely-ympäristönä toimivat luokkahuoneet, ja pulpettien sijoittelusta riippuen jouduttiin soveltamaan aina jokaisen luokan kohdalla erikseen, miten saadaan tarvittava työskentelytila, jokaiselle ryhmälle. Joissain luokissa pulpetit olit asetettu valmiiksi kiinni toisiinsa, muodostaen suuren pöytäpinta-alan. Joissain luokissa päädyttiin siirtämään pulpetit sivuun ja ottamaan työtilat lattioilta.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä kappaleessa esitellään tutkimuskysymykset sekä kerrotaan, millä menetelmillä tietoa kerättiin. Päädyimme käyttämään sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tiedonkeruumenetelmää. Kappaleeseen sisältyy myös selostus kehittämistyön prosessista ja aineiston analysoinnista.

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli edistää Lausteen alueen lasten ja nuorten osallisuutta. Osallisuutta edistettiin ottamalla Lausteen alakoulun lapset mukaan ideoimaan Turun kaupungin asukasbudjettiin ehdotuksia, mitä Lausteen alueelle halutaan kehittää. Tutkimuskysymyksiä muodostui kolme, mutta projektin edetessä huomasimme, ettei kolmas kysymys ollut olennainen opinnäytetyömme kannalta.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Kokivatko lapset työpajatoiminnan mielekkääksi?
2. Saivatko lapset omasta mielestään osallistua ja vaikuttaa?
3. Pitäisikö äänestysikärajaa laskea?

5.2 Tutkimus- ja tiedonkeruumenetelmät

Määrälliset eli kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät ovat käteviä, kun tarvitaan laajaa, tilastollisesti ilmoitettavaa tietoa. Tämä tietysti edellyttää, että työn kohde on mitattavissa. Numeroiden avulla on tehokasta täsmentää ja selittää työhön liittyvää aihepiiriä. (Vilka ym. 2003, 58.) Kysely on määrällistä aineistoa tuottava ja se on yksi käytetyimpiä menetelmiä. Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä mittava aineisto suurelta määrältä ihmisiä. Tässä opinnäytetyössä käytettiin kyselyä, sillä kohderyhmään kuuluivat kaikki Lausteen alakoulun oppilaat, joten vastauksia haettiin suurelta joukolta ihmisiä. Menetelmänä kysely on tehokas ja nopea. (Ojasalo ym. 2018, 121.)

Kysely toteutettiin sähköisenä Googlekyselynä. Linkki kyselyyn välitettiin Lausteen koulun rehtorille, joka lähetti sen jokaiselle opettajalle. Koulussa, luokanopettajan johdolla,

oppilaat vastasivat kyselyyn. Koska vastaajat olivat iältään 7–12-vuotiaita lapsia eikä kaikkien äidinkieli ollut suomi, kiinnitettiin erityistä huomiota kyselylomakkeen kielen selkeyteen. Vastaajien on ymmärrettävä, mitä kysytään ja tämä edellyttää, että kysymyksiä laadittaessa on käytetty yksinkertaista, täsmällistä kieltä. Yksinkertaisuus koskee myös kysymysten pituutta. Lyhyet kysymykset ovat selkeämpiä kuin pitkät. Lomakkeesta tehtiin myös mahdollisimman lyhyt, sillä liian pitkä kyselylomake heikentää vastaamishalua. (Ojasalo ym. 2018, 131.) Pidimme kuitenkin huolta siitä, että kysymyksistä saatiin työn tavoitteiden mukaisia vastauksia.

Laadittu kyselylomake sisälsi kolme kysymystä sekä avoimen palautteen antamisen mahdollisuuden. Niihin oli vastausvaihtoehtoina: kyllä, ei ja en osaa sanoa. Aineisto kerättiin kohderyhmältä, kun työn toiminnalliset osuudet oli suoritettu jokaisen luokan kanssa. Kyselylomake täytettiin nimettömästi.

Määrällisen tutkimusmenetelmän rinnalla tässä kehittämistyössä käytettiin myös laadullista menetelmää. Laadulliseen eli kvalitatiiviseen tutkimusmenetelmän luonteeseen kuuluu se, että tiedonhankinta on kokonaisvaltaista ja aineistoa kerätään luonnollisessa ympäristössä, tässä kohtaa Lausteen alakoulun luokahuoneissa. Silloin ihmiset toimivat tiedonkeruun instrumentteina. Todellisessa tilanteessa tehtyjen havaintojen ja käytyjen keskustelujen perusteella voi selvittää asioita, jotka eivät tule ilmi muiden tiedonkeruutapojen kautta. Laadullisten menetelmien avulla voidaan paljastaan tutkimukseen liittyen yllättäviä seikkoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Toisena tiedonkeruumenetelmänä käytettiin havainnointia. Havainnointi on menetelmä, jonka avulla on mahdollista saada suoraa tietoa siitä, mitä tapahtuu luonnollisessa toimintaympäristössä. Havainnointi toimii erityisen hyvänä menetelmänä muun muassa vuorovaikutuksen tutkimisessa sekä tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa sekä mahdollisesti nopeasti muuttuvia. Lisäksi se sopii mainiosti menetelmäksi, kun tutkittavilla on kielellisiä vaikeuksia, tällainen kohderyhmä on esimerkiksi lapset. (Hirsjärvi ym. 2009, 114 & 213.) Kohderyhmäämme kuului lapsia, joiden äidinkieli ei ollut suomi, joten havainnointi toimi hyvänä menetelmänä juuri tämän takia. Havainnoinnin keinoin täydensimme kyselyä ja saimme vastauksia siihen, miten lapset todellisuudessa käyttäytyvät. Havaintoja tehtiin työpajojen aikana. Koska havainnointi on järjestelmällistä, valittiin ennalta määrätty kohde, johon kiinnitetään erityistä huomiota. Havaintoja haluttiin tehdä lasten työskentelystä työpajoissa. Tulokset, joita havainnoinnista saatiin, kirjattiin ylös ja niistä käytiin yhteistä keskustelua sekä pohdiskelua. (Hirsjärvi ym. 2009, 115.)

5.3 Opinnäytetyön prosessi

Tutkimusprosessissa voidaan nähdä jakautuvan viiteen eri vaiheeseen, jotka ovat ideataso, sitoutuminen, toteuttaminen, kirjoittaminen ja tiedottaminen (Vilkkä 2015, 56). Tämän kehittämistyön ideataso alkoi keväällä 2021. Tapasimme toimeksiantajamme kanssa Lausteen lähiötuvalla ja kokoontumisen tarkoituksena oli täsmentää yhdessä, mitä oikein ollaan tekemässä. Toimeksiantaja kertoi, millainen tutkimustarve olisi ja Lausteen alueen tarpeiden ja omien mielenkiintojemme pohjalta muodostui mielenkiintoinen ja haasteita tarjoava kokonaisuus, jota halusimme lähteä toteuttamaan. Ideana oli järjestää kerhotoimintaa muslimityöille Lausteen alakoulussa. Ideatasolla määriteltiin myös alustava tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite (Vilkkä 2015, 59–60).

Ideatason pohdintojen jälkeen tehdään tutkimussuunnitelma ja sitoudutaan tulevaan projektiin. Tutkimussuunnitelma on kirjallinen sopimus toteutuvasta projektista ja siihen liittyvistä käytännön asioista. (Vilkkä 2015, 75.) Tutkimussuunnitelma kirjoitettiin vauhdilla samana keväänä ja olimme nopeasti valmiita etenemään tutkimusprosessin seuraavaan vaiheeseen.

Tutkimuksen toteutumisvaiheessa tapahtuu projektin käytännön toiminta ja toteutus. Tähän vaiheeseen kuuluu tutkimusaineiston hankinta, tutkimusaineiston luokittelu tutkittavaan muotoon, tutkimusaineiston analyysi ja tulkinta sekä tutkimustulosten esittäminen. (Vilkkä 2015, 79.) Toteuttamisvaihe oli tämän tutkimuksen osalta täynnä haasteita. Kevään pahentuva COVID-19-pandemia siirsi tutkimuksen etenemistä syksyn puolelle. Syksyllä yritimme saada projektiimme liittyvää toimintaa alkamaan, mutta emme saaneet osallistujia ja lupa-asioden suhteen tuli eteen suuria vaikeuksia. Koska syksy oli edennyt jo lokakuun puolelle eikä tämän aiheen kanssa ollut edetty suunnitelmaa pidemmälle, päätimme yhteistuumin hylätä aiheen ja aloittaa täysin puhtaalta pöydältä uuden aiheen kanssa.

Toimeksiantajamme tarjosi heti uutta mielenkiintoista aihetta asukasbudjettiin liittyen. Pidimme ideointituokion etäyhteyksin ja sen tuloksena syntyi aihe Lausteen asuinalueen lasten ja nuorten osallisuuden edistämisestä ottamalla osaa asukasbudjettiprosessiin. Nopealla aikataululla suunnittelimme työpajojen sisällöt sekä teimme lyhyen tutkimussuunnitelman. Seuraavaksi sovimme Lausteen alakoulun rehtorin kanssa työpajojen toteuttamisen aikataulusta. Ripeään tahtiin olimme käyneet läpi tutkimusprosessin ideata-

son ja sitoutumisen. Sitten siirryttiin toteuttamisvaiheeseen. Työpajat järjestettiin marraskuun alussa. Työpajojen jälkeen keräsimme vielä sähköisen kyselyn muodossa vastauksia työpajatoiminnasta. Tämän jälkeen olimme valmiita siirtymään projektissa eteenpäin.

Seuraava vaihe on työn kirjoittaminen. Se ei oikeastaan ole erillinen vaihe tutkimusprosessissa, sillä sitä tapahtuu jatkuvasti projektin varrella. Kirjoittamista on työn puhtaaksi kirjoittamisen lisäksi kaikki muistiinpanot, työpaperit ja väliraportit, joita on syntynyt prosessin alusta lähtien. (Vilka 2015, 79.) Itse tutkimusta aloitimme kirjoittamaan tammi-kuussa 2022 ja tämä vaihe kesti toukokuun alkupuolelle asti. Kirjoitusvaiheen aikana analysoimme kyselylomakkeesta saadut vastaukset, kävimme läpi havainnoinnin tuloksia ja raportoimme ne. Kevään aikana oli muutama opinnäytetyöpaja, joista saimme hyvää rakentavaa palautetta ja parannusideoita omaan työhömmе. Saimme kirjoitusurakan valmiiksi hyvissä ajoin ja loppuviikot teimme enää hienosäätöä ja paranteluja.

Kirjoitusprosessin aikana saimme tiedon, että yhteyshenkilö toimeksiantajaltamme lopettaa työt Lausteen lähiötuvalla sen rahoituksen loputtua. Saimme siis vielä prosessin viime metreillä uuden yhteyshenkilön Fingerroosin säätiöltä. Lähetimme opinnäytetyömme uudelle toimeksiantajallemme, kun saimme työn valmiiksi ja hän antoi siitä palautetta. Pian sen jälkeen palautimme valmiin opinnäytetyön arvioitavaksi. Viimeinen vaihe on tutkimuksesta tiedottaminen, joka tapahtui opinnäytetyöseminaariin osallistumalla (Vilka 2015, 85). Siellä opinnäytetyö ja sen tulokset esiteltiin. Vihdoin tutkimus valmistui ja se julkaistiin toukokuussa 2022.

5.4 Aineiston analysointi

Aloitimme kyselylomakkeen vastausten analysoinnin, kun olimme varmistuneet siitä, että kaikki halukkaat olivat ehtineet lähettäneet vastauksensa. Vastauksia saimme yhteensä 73 kyselylomakkeeseen. Havainnoinnin keinoin tehtyjä johtopäätöksiä analysoimme kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa. Kun aineistoa kerätään monissa vaiheissa ja esimerkiksi erilaisilla menetelmillä, kuten tässä tutkimuksessa havainnoinnilla sekä kyselylomakkeella, analyysia tehdään koko tutkimusprosessin ajan. Aineistoa kerätään sekä analysoidaan siis osittain päällekkäin. Analyysivaiheessa tutkimuksen tekijöille selviää, minkälaisia vastauksia on saatu tutkimusongelmiin. Tässä vaiheessa voi käydä myös ilmi, mitä tutkimuskysymyksiä olisikin pitänyt asettaa, jotta tutkimusongelmiin olisi vastattu. (Hirsjärvi ym. 2009, 221–223.)

Huomasimme vastauksia analysoidessamme, että olimme saaneet vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Kyselylomakkeessa onnistuttiin kysymään oikeanlaisia kysymyksiä tutkimusongelmaan nähden. Kyselylomakkeen tekeminen kannattaa siis aloittaa vasta sitten, kun tutkimusongelma on selvillä. Tutkittavan aiheen selkeä rajaaminen on tärkeää, jotta voidaan painottaa keskeisiä asioita. (Holopainen ym. 2004, 29.)

Ennen aineiston analysointia tarvitsee tehdä esivalmisteluja, kuten tietojen tarkistamista sekä aineiston järjestämistä (Hirsjärvi ym. 2009, 221). Ensimmäisessä vaiheessa tutkittiin aineisto, joka oli kerätty ja sen tiedot tarkastettiin. Katsottiin, onko lomakkeeseen vastattu huolellisesti kaikkiin kysymyksiin sekä, ovatko tiedot oikeita. Kun aineisto tutkittiin, huomattiin, että jokainen vastauslomake oli täytetty kokonaan.

Aineiston analysointia valmistelevassa prosessissa toinen vaihe on tietojen täydentäminen. Dokumentti- ja tilastoaineistoa voidaan täydentää esimerkiksi haastatteluin tai kyselyillä. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.) Alun perin tässä tutkimuksessa ajateltiin käyttää vain havainnointia tiedonkeruumenetelmänä, mutta pohdintojen jälkeen päätimme täydentää tätä niin, että tehtiin vielä kyselylomake työpajojen jälkeen täytettäväksi. Näin saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin sekä näin tutkimuksesta tuli luotettavampi.

Kolmas vaihe on aineiston järjestäminen tallennusta sekä analysointia varten. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.) Tässä tutkimuksessa pohjana toimi Google Forms kyselylomake, joten vastaukset saatiin tallennettua suoraan sinne. Lisäksi kyseinen alusta järjesti vastaukset heti oikeisiin lokeroihin niin, että vastauksien prosenttimäärät tulivat automaattisesti näkyviin. Poikkeuksena oli avoimen kysymyksen vastaukset. Avoimen kysymyksen kohdalla jaoteltiin vastaukset niin, että selvästi aiheettomat kommentit tutkimukseemme kanalta rajattiin pois. Seuraavaksi jaoteltiin samantyylliset kommentit keskenään. Esimerkiksi ne kommentit, joissa mainitaan työpajojen olleen hyödyllisiä/kivoja, laitettiin samaan kategoriaan. Jaottelun jälkeen vastauksista tehtiin pylväsdiagrammi niin, että sitä on helppo lukea ja vastauksien prosenttimäärät näkyvät selvästi.

6 TULOKSET

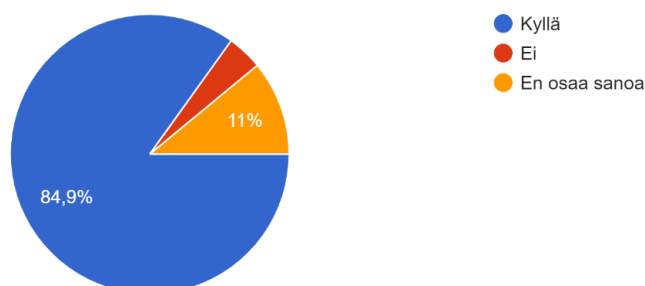
Työpajatoiminnasta tehtiin kyselylomake, joka välitettiin Lausteen alakoulun rehtorille. Rehtori puolestaan lähetti sen kaikkien luokkien opettajille, joiden tehtävänä oli ohjeistaa oppilaita vastaamaan kyselyyn. Näin ollen vastauksia olisi pitänyt tulla yli 200. Annoimme vastausaikaa pari viikkoa. Saimme vastauksia yhteensä 73 ja tämä määrä oli toimeksiantajamme mielestä riittävä, jotta voitiin siirtyä tulosten analysointiin. Päädyimme siis käyttämään tätä otantaa tutkimuksessamme. Tulokset tuotiin esille ympyrädiagrammeina, joissa on selkeästi näkyvillä vastauksien prosenttimäärät.

6.1 Työpajatoiminnan mielekkyys

Kyselylomakkeen ensimmäisellä kysymyksellä haluttiin selvittää, oliko oppilaille kivaa työpajoissa ja kokivatko he toiminnan mielekkäänä. Tutkimuksen kannalta oli erittäin oleellista selvittää, millainen tunnekokemus lapsille työpajatoiminnassa syntyi, sillä osallisuuden liittyä vahvasti ihmisen tarve tunteiden tukemaan liittymisen kokemukseen. Lisäksi, kun toimintaan on sisällytetty mahdollisuus mukanaoloon, voi ihminen kokea osallisuutta tunnetasolla. Kun tunnekokemus yhdistyy mukaan toimintaan, siitä tulee ihmiselle merkityksellisempää ja silloin se myös jää hänen kokemusvarastoonsa. Tekeminen, joka on mielekästä ja kiinnostavaa, tarjoaa myös kokijalleen voimaantumisen kokemuksia. (Turja 2010, 39–40.)

Selkeä enemmistö kyselyyn vastanneista (84,9 %) oli sitä mieltä, että työpajatoiminta oli kivaa. Tästä voi päätellä, että työpajat onnistuttiin suunnittelemaan mielekkäiksi ja lapsilla yhdistyi positiivinen tunnekokemus osaksi toimintaa, joka teki toiminnasta heille merkityksellisempää. Koska toimintaan oli yhdistynyt tunnekokemus, lapsilla on ollut mahdollisuus kokea osallisuutta tunnetasolla. 11 % kyselyyn vastanneista eivät osannut sanoa oliko työpajatoiminta heidän mielestään kivaa ja 4,1 % vastaajista koki, ettei työpajatoiminta ollut kivaa.

Oliko työpajatoiminta kivaa?
73 vastausta

Kuvio 22. Lasten mielipide työpajatoiminnan mielekkyydestä.

6.2 Osallisuus ja vaikuttamisen mahdollisuus lasten näkökulmasta

Seuraavalla kysymyksellä kartoitettiin lasten mielipidettä osallisuuteen sekä vaikuttamiseen liittyen. Kysymys oli tutkimuksemme onnistumisen kannalta varsin oleellinen, sillä opinnäytetyömme tavoitteena oli edistää Lausteen alueen lasten ja nuorten osallisuutta. Halusimme saada vastauksen siihen, kokivatko lapset, että työpajatoiminnalla pystyi lisäämään osallisuutta. Lasten oma kokemus siitä, pystyivätkö he vaikuttamaan työpajatoiminnan avulla heitä koskeviin asioihin, kertoo työmme onnistumisesta.

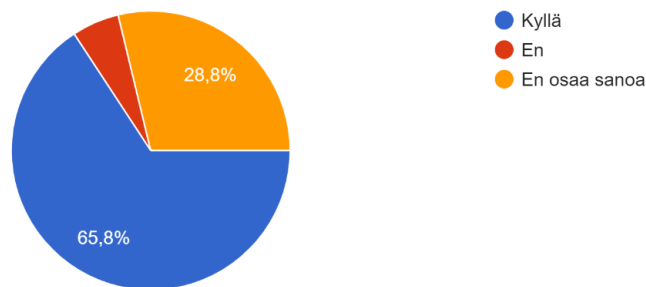
Vastaajista 65,8 % olivat sitä mieltä, että he saivat työpajatoiminnan avulla mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa toimintaan, jolla oli merkitystä heidän asuinalueensa tulevaisuuteen. Näin ollen voi myös todeta työpajassa tapahtuvan toiminnan onnistuneen tarkoituksessaan edistää osallisuutta ja tarjota kanava vaikuttamiselle. 28,8 % kyselyyn vastanneista olivat sitä mieltä, etteivät osaa sanoa saivatko mahdollisuuden osallistua ja olla vaikuttamassa Lausteen tulevaisuuteen. 5,4 % vastaajista olivat sitä mieltä, etteivät ole saaneet mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa Lausteen tulevaisuuteen.

Vastauksia analysoidessa syntyi pohdintaa, mikä on mahtanut vaikuttaa siihen, että moni oli valinnut vastausvaihtoehdoksi ”En osaa sanoa”. Uskomme, että ikä- ja kehitystasolla oli osallisuutta siihen, mitä kysymyksestä ajateltiin. Varsinkin nuorimmille oppilaille on voinut olla haasteellista hahmottaa järjestämämme työpajatoiminnan merkitystä pitkän aikavälin kehittämisprosessissa. Koska ideat käyvät toteen vasta tulevaisuu-

dessa, voi olla haasteellista nähdä osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuden toteutumista. Tässä tapauksessa olisi siis loogista vastata tähän kysymykseen ”En osaa sanoa” sainko mahdollisuuden osallistua ja olla vaikuttamassa Lausteen alueen tulevaisuuteen.

Sain mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa Lausteen tulevaisuuteen?

73 vastausta

Kuvio 33. Lasten mahdollisuus osallisuuteen sekä vaikuttamiseen.

6.3 Asukasbudjetin äänestysikäraja

Kyselylomakkeen kolmantena kysymyksenä kartoitettiin vielä lasten mielipidettä äänestysikärajasta. Tämä kysymys haluttiin nostaa esiin, sillä kehittämistyön alkuvaiheessa kävimme pohdintaa siitä, pitäisikö tämän työn keskiössä olla asukasbudjetin äänestysikäraja. Näimme osallisuuden kannalta ristiriitaa siinä, että tulimme keräämään alakouluikäisiä lapsilta ja nuorilta ehdotuksia Lausteen asuinalueen kehittämisestä, mutta he eivät voisi itse äänestää asukasbudjetin nettisivuilla itse keksimiään ehdotuksia, ellei samana vuonna täytä tai ole jo täyttänyt 13-vuotta. Tämä aihe synnytti myös paljon keskustelua ja kannanottoja työpajoissa, etenkin 5.–6.luokkalaisten keskuudessa.

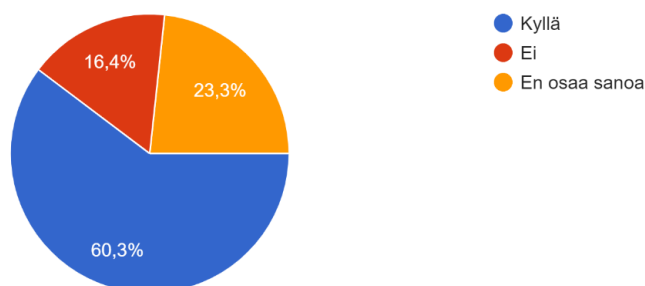
Vastaajista 60,3 % olivat sitä mieltä, että asukasbudjetin äänestysikärajaa pitäisi laskea, jotta lapset ja nuoret voisivat olla mukana vaikuttamassa vielä prosessin äänestysvaiheessa. Suuri prosentuaalinen määrä vastaajista oli jakautunut kahden muun vastausvaihtoehdon välille. Kysymykseen vastanneista 23,3 % ei osannut sanoa pitäisikö äänestysikärajaa laskea ja 16,4 % vastanneista olivat sitä mieltä, että äänestysikärajaa ei pidä laskea.

Tämän kysymyksen vastausten kohdalla heräsi pohdintaa siitä, mikä on vaikuttanut vastausten jakautumiseen. Ikä- ja kehitystaso varmasti ovat isossa roolissa siinä, mitä kysymyksestä on ajateltu. Työpajoissa käytyihin keskusteluihin nojaten voisi päätellä ainakin vanhempien oppilaiden haluavan äänestysikärajan laskemista, sillä he osoittivat tähän asiaan eniten kritiikkiä ja kommentteja työpajojen aikana. Kuitenkaan kaikille ei välttämättä ole edes tärkeää se, että pystyykö itse äänestämään asukasbudjetin nettisivuilla vai ei. Jotkut ovat voineet kokea pelkän työpajatoiminnan todella merkityksellisenä ja ajatella sen olevan itselle riittävä tapa olla vaikuttamassa mukana.

Projektin aikana ja opinnäytetyön tarkemman aiheen selvittyä, päädyttiin kuitenkin siihen, että kysymys äänestysikärajan laskemisesta ei ole tämän työn kannalta oleellinen. Aihe haluttiin keskittää osallisuuden ympärille. Koemme kuitenkin, että tämän kysymyksen analysointi ja esille tuominen osoitti mielenkiintoista informaatiota lasten ja nuorten mielipiteistä äänestysikärajasta, joten se haluttiin käydä läpi.

Yli 13-vuotiaat saavat äänestää asukasbudjetissa. Pitäisikö äänestysikärajaa mielestäsi laskea?

73 vastausta

Kuvio 44. Lasten mielipide asukasbudjetin äänestysikärajasta.

6.4 Avoimet kommentit

Kyselylomakkeessa oli viimeisenä avoin kysymys, jossa vastaaja sai halutessaan kommentoida vapaasti, mitä ajatuksia työpajatoiminta oli herättänyt. Avoin kysymys haluttiin sisällyttää lomakkeeseen, koska se antaa vastaajalle mahdollisuuden sanoa, mitä hänellä on todella mielessään. Avoin kysymys ei rajaa vastauksia valmiiksi rakennettuihin vaihtoehtoihin. Avoimeen kysymykseen vastaaminen voi kuitenkin tuottaa haastetta keksiä vastausta, joten siksi tämän kyselyn avoin kysymys oli vapaaehtoinen. Avoimet kysymykset tuottavat laajan aineiston, joka on kuitenkin luotettavuudeltaan kyseenalaista

ja sitä on vaikea analysoida. Avoin kysymys kerrytti samalla myös palautetta työpajatoiminnasta. (Hirsjärvi ym. 2009, 201.)

Avoimeen kysymykseen tuli vastauksia yhteensä 33. Avoimeen kysymykseen vastanneista 70 % olivat kirjoittaneet positiivista palautetta työpajatoiminnastamme. Positiivisissa kommenteissa korostui erityisesti se, että työpajatoiminta oli koettu mukavaksi. Esimerkkejä positiivisista kommenteista on muun muassa *"oli kivaa"*, *"oli kivaa kiitos, kun tulitte"* ja *"oli tosi kiva kun kävitte"*. Näistä kommenteista sai lisävahvistusta ensimmäiseen tutkimuskysymykseen siitä, kokivatko lapset työpajatoiminnan mielekkäänä. Näiden positiivisten avointen kommenttien avulla voi todeta, että lapsilla oli kivaa työpajoissa ja he kokivat toiminnan mielekkäänä.

Toiseen tutkimuskysymykseen saatiin myös hyvä kommentti yhdeltä kyselyyn vastanneelta: *"No oli kivaa, kun sain äänestää asioita mitä en varmaan muuten saisi"*. Tämä kommentti kiteytti erinomaisesti tämän projektin tarkoituksen. Siitä käy ilmi, että osallisuutta on koettu ja mahdollisuuteen vaikuttaa on tartuttu. Tämä kommentti on todiste siitä, että lapset ja nuoret ovat kiinnostuneita oman lähiympäristönsä asioista ja he ovat halukkaita vaikuttamaan niihin ikä – ja kehitystaso huomioiden, kunhan vain saavat tarpeeksi tietoa omista oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan.

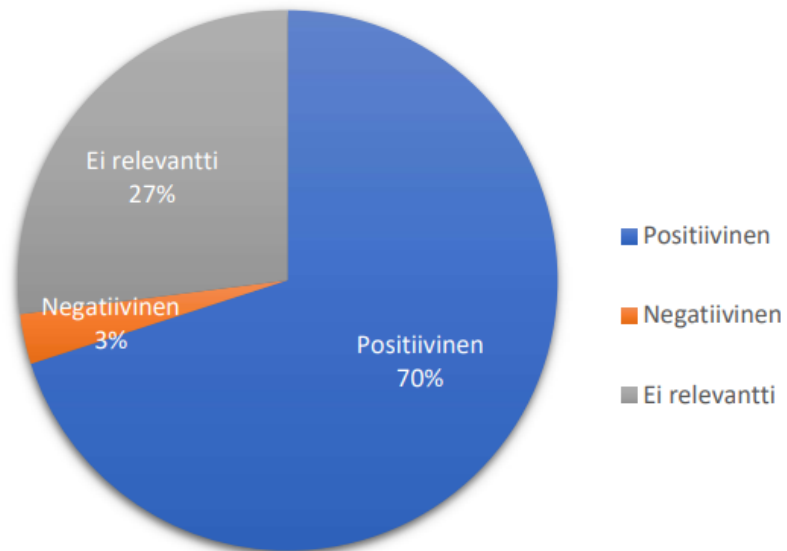
Positiivisiksi kommentteiksi tulkittiin myös ne vastaukset, joissa lapset olivat halunneet korostaa ja nostaa esille, minkä kehitysehdotuksen toivoivat toteutuvan Lausteen alueella. Esimerkkikommentti on lyhyt ja ytimekäs: *"Eläintarha"*. Tämä toiveen korostaminen on myös osoitus siitä, että oman asuinalueen kehittäminen on lapsille tärkeää ja se kiinnostaa heitä.

Avoimeen kysymykseen tuli myös kommentteja, jotka eivät ole olennaisia eikä niillä ole tutkimuksellista painoarvoa. Tutkimuksen kannalta ei relevantteja kommentteja tuli 27 %. Näitä kommentteja olivat muun muassa *"oli kiva skipata tunti"* ja *"en keksi palautetta"*. Yksi vastaaja oli myös vastannut pelkkien hymiöiden avulla.

Avoimeen kysymykseen tuli myös yksi negatiivinen palaute, mikä oli *"ei ollut niin kivaa"*. Kun katselee vastausprosentteja ja vertailee tuloksia, mielestämme työpajatoi-

minta oli onnistunut. Positiivisen palautteen määrä suhteutettuna negatiiviseen on ylivoimainen. On kuitenkin totta, että asioissa on myös kehittämisen varaa ja siksi nämä kommentit ovatkin tärkeitä, sillä ne antavat meille toiminnan suunnittelijoille rehellistä palautetta työpajojen onnistumisesta.

Avoimen kysymyksen vastaukset

Kuvio 55. Avointen kysymysten vastaukset.

6.5 Havainnoinnin tuloksia

Lasten ja nuorten toiminnan havainnointi työpajoissa onnistui hyvin, sillä meitä oli kaksi silmäparia tarkkailemassa toimintaa. Aina seuraavaan luokkaan mentäessä tehtiin selvä työnjako siitä, kumpi on enemmän äänessä ja antaa toimintaohjeet, jotta toinen pystyi jatkuvasti tekemään havaintoja. Havainnoinnit kirjattiin jokaisen työpajan jälkeen ylös paperille. Mielestämme havainnointi tuki hyvin kyselylomakkeesta saatuja vastauksia.

Suurin huomio, joka havainnoinnin avulla tehtiin, oli se, että oppilaat tykkäsivät todella paljon työpajoista. Lapsista ja nuorista suorastaan paistoi innostuneisuus, halu ja mielenkiinto osallistua toimintaan mukaan. Heti ohjeiden saamisen jälkeen, luokkahuoneet täyttyivät innostuneesta ja energisestä puheensorinasta, iloisista huudahduksista sekä

aktiivisesta toiminnasta. Oppilaat keskustelivat ja ideoivat keskenään ja tulivat myös meidän kanssamme pohtimaan ideoita sekä kysymään kysymyksiä. Koska aarrekarttaa pystyi toteuttamaan monella eri tyylillä, havainnoinnin perusteella jokaista toteutustapaa käytettiin hyödyksi ja jokainen oppilas löysi itselleen mielekkään tavan luoda omia unelmia aarrekartalle.

Toiminnan lopussa tekeminen oli vaikea päättää sovituissa aikarajoissa, koska lapset ja nuoret olisivat mieluusti jutelleet omista ehdotuksistaan kauemmin sekä piirtäneet ja tutkineet lehdistä löytyviä kuvia pidempään. Tämä välitti meille sellaisen kuvan, että aarrekartan parissa puuhastelu oli ollut mieluista ja mukavaa. Saimme myös lapsilta suoraa suullista kommenttia ja palautetta siitä, että heillä oli kivaa työpajatoiminnassa. Vaikka olimmekin tehneet jo selviä johtopäätöksiä lasten ja nuorten työskentelystä havainnoidulla, kysyttiin kuitenkin vielä työpajojen mielekkyydestä kyselylomakkeessa.

Huomionarvoista oli myös se, miten hienosti lapset ja nuoret käyttivät mahdollisuuttaan vaikuttaa oman asuinalueensa tulevaisuuteen. He olivat selvästi ymmärtäneet toiminnan tarkoituksen ja pohtivat hartaasti, mitä juuri itse toivoisivat Lausteelle kehitettävän. He kävivät jatkuvaa keskustelua keskenään ja toisinaan myös kysyivät tarkentavia tietoja sekä vinkkejä meiltä ja luokan opettajalta. Meille välittyi vahva vaikutus siitä, että lapset ja nuoret todella tahtovat olla osallisina vaikuttamassa heitä koskettavissa asioissa. Heillä on mielipiteitä ja paljon hienoja ideoita.

Hedelmällistä keskustelua syntyi erityisesti 5. ja 6. luokkalaisten kanssa asukasbudjetin äänestysikärajasta. Monelta lapselta ja nuorelta tuli kommenttia työpajatoiminnan aikana siitä, miksi he eivät saa äänestää, jos rahat käytetään lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseen eli juuri heitä koskettaviin asioihin. He pohtivat menevätkö rahat oikeisiin tarpeisiin, jos aikuiset loppujen lopuksi päättävät asioista lasten puolesta. Moni sanoi, ettei koe reiluksi sitä, että vain 13 vuotta täyttäneet ja siitä vanhemmat voivat äänestää asukasbudjetin nettisivuilla. Näiden pohdintojen myötä päästiin hyvin keskustelemaan heidän vaikutusmahdollisuuksistaan ja oikeuksistaan. Nuorempien ikäluokkien kanssa keskustelua ei syntynyt äänestysikärajasta kovinkaan paljon, vaikka me aina kerroimme asiasta, kun esittelimme asukasbudjettiprojektia. Pohdimme vastauksia analysoidessamme, että keskustelujen vähäisyys tästä asiasta nuorempien oppilaiden kanssa on voinut vaikuttaa kyselylomakkeen vastausprosenttien suureen jakaumaan, kun kysyttiin äänestysikärajasta.

7 ARVIOINTI JA YHTEENVETO

Opinnäytetyön arviointi on merkittävä osa oppimisprosessia. On tärkeää pohtia, saavutettiin tavoitteet, mitä olisi voinut tehdä toisin ja miksi. (Vilka & Airaksinen 2003, 154–155.) Tässä luvussa vedämme yhteen opinnäytetyön keskeiset seikat, arvioimme työmme eettisyyttä sekä luotettavuutta ja arvioimme omin sanoin työtämme sekä ammatillista kasvuamme.

7.1 Yhteenveto

Nykypäivänä on vahvistunut käsitys lapsista sosiaalisina toimijoina, jotka voivat aktiivisesti osallistua heitä itseään koskeviin keskusteluihin. Tämän lisäksi lapselta saatua tietoa pitää myös käyttää hänen elämäänsä vaikuttavissa päätöksissä. (Hyvärinen & Pösö 2018, 7.) Kun heidän mielipiteitään kuullaan asioissa, jotka koskettavat heitä itseään, päästään yleensä parempaan lopputulokseen (Kiilakoski 2007, 10). Tästä syystä meidän sekä toimeksiantajamme mielestä oli erityisen tärkeää antaa tälle kohderyhmälle mahdollisuus osallisuuteen.

Lasten ja nuorten osallisuus on turvattu monella lailla, säädöksellä ja sopimuksella. Muun muassa lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsilla on oikeus tulla kuulluksi heitä koskevia asioita käsiteltäessä. Lapsen ihmisoikeuksien toteutuminen edellyttää, että hänet nähdään, kuullaan ja hänen asioitaan pidetään tärkeänä. (Aaltonen 2012, 43.) Opinnäytetyömme päätavoitteena oli lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen Lausteella. Osallisuutta edistettiin työpajatoiminnan avulla, jonka tarkoituksena oli synnyttää ideoita asukasbudjettiin. Työpajatoiminnan myötä lapset ja nuoret otettiin mukaan vaikuttamaan heidän oman asuinalueensa tulevaisuuteen.

Osallisuuteen liittyy vahvasti toiminnan aikana koetut tunnekokemukset. Toiminnasta tulee paljon merkityksellisempää ja arvokkaampaa, kun siihen tulee mukaan tunne. Kun toiminta saa yksilössä aikaan positiivisen tunnekokemuksen, hänellä on mahdollisuus kokea osallisuutta myös tunnetasolla. (Turja 2010, 39–40.) Lähdimme siis kyselylomakkeessa peräänkuuluttamaan lasten ja nuorten kokemia positiivisia tunteita, tiedustelemalla oliko heillä ollut työpajoissa kivaa. Kyselylomakkeesta saadut vastaukset kertoivat, että enemmistö koki työpajoissa olleen kivaa. Onnistuimme siis luomaan mielekästä toi-

mintaa, joka on lapsista ja nuorista tuntunut merkitykselliseltä ja mielekkäältä. Myös havainnoinnin keinoin saadut tulokset vahvistivat sen, että työpajatoiminta koettiin mielekkääksi ja kivaksi.

Osallisuuden kokemus on yksi lasten sekä nuorten hyvinvoinnin keskeisimpiä ulottuvuuksia. Näin ollen lasten ja nuorten osallisuutta tulisi vahvistaa heidän elämässään. Osallisuus sekä oikeus ilmaista oma mielipide vapaasti tarkoittaa sitä, että lapsi voi halutessaan myös olla osallistumatta ja ilmaisematta näkemyksiään. Häntä ei saa painostaa eikä hänen mielipiteisiinsä saa pyrkiä vaikuttamaan. (Malja ym. 2019, 19 & 51.) Reilusti yli puolet kyselyyn vastanneista kokivat, että ovat saaneet mahdollisuuden olla osallisena ja vaikuttaa oman asuinalueen tulevaisuuteen. Näin ollen voimme todeta onnistuneemme opinnäytetyön päätavoitteessa. Havainnointi osoitti meille, että kun lapsille ja nuorille annetaan mahdollisuus osallisuuteen, he haluavat tarttua tilaisuuteen ja heitä oikeasti kiinnostaa olla vaikuttamassa mukana.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Koko opinnäytetyöprosessin ajan meitä ohjasivat Talentian ammattihenkilön eettiset ohjeet. Näissä ohjeissa tuodaan esille ihmisarvojen, ihmisoikeuksien sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden olevan ammattietiikan tärkeimpiä lähtökohtia (Talentia 2017, 11). Lisäksi sosionomi- tutkinnon kompetensseissa tuodaan esille sosiaalialan eettinen osaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Nämä kompetenssit ohjaavat toimimaan tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti. Ne myös velvoittavat toimimaan ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen sekä ammattieettisten periaatteiden mukaisesti. (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto SOAMK n.d.)

Myös Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on laatinut ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet. Suomessa jokaisella tieteenalalla nämä periaatteet ohjaavat tutkijaa tutkimuksen tekemisessä. Ensimmäisenä periaatteena TENK:llä on myös ihmisarvon kunnioittaminen sekä itsemääräämisoikeus. Toisena periaatteena toimii aineellisen sekä aineettoman kulttuuriperinnön sekä luonnon monimuotoisuuden kunnioittaminen. Kolmantena periaatteena edellytetään tutkimuksen toteuttaminen niin, ettei siitä aiheudu tutkittavina oleville ihmisille merkittäviä vahinkoja. Tutkimusprosessin aikana on mahdollista, että tutkija on joidenkin eettisten kysymysten edessä. Eettisiin kysymyksiin

harvemmin on yhtä oikeaa tai selkeää vastausta, joten tutkimuksen eettisten periaatteiden tehtävänä on tässä tilanteessa selkeyttää eettisten kysymysten pohdintaa. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019, 7.)

Eettisten periaatteiden ja sosionomin kompetenssien lisäksi meille oli tärkeää, että jokaisella oppilaalla olisi meidän työpajassamme kivaa, turvallista ja että jokainen pääsisi työskentelyyn mukaan. Emme pakottaneet oppilaita osallistumaan työpajatoimintaan, jos he eivät itse niin halunneet. Tämä on osa lasten osallisuutta, kun heillä on myös oikeus kieltäytyä osallistumasta toimintaan.

Itsemääräämisoikeus sekä ihmisarvon kunnioittaminen tuli meidän työpajoissamme hyvin esille. Jokaisella oli oikeus äänestää omasta mielestään parasta ehdotusta jatkoon asukasbudjetin nettisivuille ja jokaisella oli oikeus olla asioista erimieltä. Oppilailla oli myös oikeus yksityisyyteen. Aikaisemmin jo todettiin, ettemme pakottaneet lapsia osallistumaan työpajaan ja halutessaan jokainen sai tehdä omaa aarrekarttaansa itsenäisenä toimintana. Ei siis ollut pakko keskustella kanssaopiskelijoiden kanssa tai tehdä pienryhmän kesken yhteistä aarrekarttaa. Muutamat pienryhmät esimerkiksi toteuttivat aarrekartan siten, että he jakoivat paperin keskenään yhtä suuriin lohkoihin viivoittimella. Näin jokainen ryhmäläinen sai oman tilan paperilta, johon he suunnittelivat itsekseen omaa aarrekarttaansa.

Eettisyyttä opinnäytetyöhömmme lisäsi henkilötietojen puuttuminen. Kyselylomakkeessa emme kysyneet vastaajan nimeä, luokka-astetta tai muita tunnistettavia tietoja. Koimme, että anonyymisyys mahdollisesti lisää myös luotettavuutta vastauksissa. Anonyymisyys saattaa rohkaista vastaajaa kertomaan todellisen mielipiteensä, kun ei voida tunnistaa ketä on vastannut ja mitä.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liittyy käsite reliabelius. Se kuvastaa mittaustulosten toistettavuutta eli sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tässä kehittämistyössä reliabelius todettiin käyttäen kahta eri tiedonkeruumenetelmää ja saamalla niistä yhteneviä tuloksia. Sekä kyselylomake että havainnointi antoivat samanlaisia tuloksia siitä, että oppilailla oli ollut työpajoissa kivaa ja mahdollisuuksia vaikuttamiseen sekä osallisuuteen oli koettu. Reliabeliutta tuki myös se, että meitä oli kaksi silmäparia tarkkailemassa työpajatoimintaa ja me molemmat teimme tilanteista samoja havaintoja. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.)

Toinen termi, joka liittyy tutkimuksen arviointiin, on validius. Se tarkoittaa tutkimusmenetelmän eli tämän kehittämistyön kannalta kyselylomakkeen kykyä mitata juuri sitä asiaa,

jota sen on tarkoitus mitata. Tähän asiaan on kiinnitetty huomiota jo siinä vaiheessa, kun kyselylomaketta suunniteltiin. Muotoilimme tutkimuskysymykset sellaisiksi, että vastaaja varmasti ymmärtää ne oikealla tavalla ja että ne antavat vastaksia tutkimusongelmiin. Ennen kuin kyselylomake lähetettiin, toimeksiantaja vielä tarkisti kysymykset ja antoi mahdolliset korjausehdotukset. Validiutta tukee myös eri menetelmien käyttö samassa tutkimuksessa sekä useamman henkilön osallistuminen tutkimuksen eri vaiheisiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 231–233.) Tässä kehittämistyössä käytettiin sekä havainnointia että kyselylomaketta tiedonkeruumenetelmänä ja työtä oli jatkuvasti tekemässä kaksi henkilöä.

7.3 Tutkimuksen arviointi ja ammatillinen kehittyminen

Työpajat olivat onnistuneita ja siitä saimme palautetta koulun oppilailta, opettajilta sekä toimeksiantajaltamme. Ohjelma oli suunniteltu mielenkiintoiseksi, mukaansatempaavaksi ja sellaiseksi, että jokainen pystyi ottamaan siihen osaa omalla tyylillään. Ryhmien ohjaus onnistui myös hienosti, sillä olimme suunnitelleet hyvin etukäteen, mitä kerromme ja miten. Pystyimme silti kuitenkin olemaan spontaaneja ja mukautumaan ohjaukseen tilanteen vaatimalla tavalla. Kaikki ei nimittäin aina mene niin kuin on suunnitellut. Työpajojen ja ohjauksen onnistuneisuus heijastuu myös siinä, että saimme sen, mitä olimme tulleet hakemaan: lasten ja nuorten erittäin hienoja ja toteutettavissa olevia ehdotuksia sekä ideoita asukasbudjettiin. Näin ollen voidaan myös todeta, että koko opinnäytetyön tavoite saavutettiin, eli lasten ja nuorten osallisuutta päästiin edistämään työpajojen avulla. Saamamme palautteen perusteella koemme, että onnistuimme kehittämistyössä.

Usea opettaja sanoi meille työpajojen aikana, että onpa hienoa, kun lapsille tarjotaan mahdollisuus vaikuttamiselle varsinkin, kun kehittämisen kohteena on heille erittäin tärkeä paikka eli oma asuinalue. Lapset jakavat mieluusti mielipiteensä ja he haluavat olla vaikuttamassa mukana, mutta heillä ei ole tähän oikeanlaista foorumia. Siksi onkin tärkeää jalkautua sinne, missä lapset ja nuoret ovat. Tämänkaltaiset tempaukset antavat mahdollisuuden jokaiselle ikään ja kehitystasoon katsomatta tuoda oma ääni esille. Saimme vahvistusta sille, että koulu oli juuri oikea paikka työpajojen järjestämiselle ja tämä antaa kannustusta jatkoa varten kenelle tahansa sen suhteen, että lapsia ja nuoria osallistavia tempauksia kannattaa järjestää.

Kyselylomakkeen suhteen tuli jälkikäteen huomattua muutama seikka, jotka olisivat pitäneet hoitaa toisella tavalla. Kyselylomakkeessa olisi ollut hyvä kysyä, mitä luokka-astetta vastaaja käy. Uskomme, että iällä ja kehitystasolla on ollut vaikutusta siihen, mitä kyselyyn on vastattu, erityisesti koetun osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuden sekä asukasbudjetin äänestysikärajan suhteen. Työpajat olisivat myös pitäneet suunnitella siten, että työpajatuntien päätyttyä olisi ollut pieni hetki aikaa tehdä kyselylomake meidän läsnä ollessamme. Näin uskomme, että olisimme saaneet suuremman vastausprosentin kyselyyn ja jokaisen luokka-asteen edustajalta vastauksia. Olemme kuitenkin tyytyväisiä vastaajamäärään ja itse vastauksiin, koska tutkimuskysymykset pystyttiin avaamaan saadun materiaalin ansiosta.

Koko kehittämistyön alkuvaihe eteni todella nopealla aikataululla, sillä jouduimme vaihtamaan täysin uuden aiheen pariin edeltävän aiheen kohdattua suuria ongelmia. Alkusuunnitteluille ei siis ollut paljoa aikaa ennen kuin työpajat pitivät jo toteuttaa, joten jouduimme tekemään suuria päätöksiä ripeästi. Emme ehtineet tekemään kattavia kirjallisuuskatsauksia, kun työpajatoiminta jo piti toteuttaa ja vasta työpajojen pitämisen jälkeen ehdimme keskittyä enemmän siihen, miten perustelisimme kaiken jo toteutetun toiminnan. Tämä on ollut täysin meistä riippumaton äkillinen muutos ja tässä kohtaa tuli opittua projektien elävyydestä sekä nopeista suunnan muutoksista. Koemme, että kaikista haasteista huolimatta, onnistuimme saamaan aikaan hyvän projektin, joka pystyttiin lähdemateriaalein perustelevaan.

Kehittämistyön tekeminen on opettanut ja kasvattanut meitä ammatillisesti paljon. Etenkin pitkän aikavälin projektissa mukanaolosta sekä prosessimaisesta kirjoittamisesta tuli opittua hurjasti ja se vaatikin meiltä totuttelua. Onnistumisen kokemusten lisäksi vastaan tuli myös turhautumisia, kun aiheemme vaihtui, aikataulu muuttui kiireiseksi ja kirjoittamisurakka tuntui loputtomalta. Onneksi pystyimme tukeutumaan toisiimme, puhumaan tuntemuksistamme, selättämään haasteet yhdessä sekä refleктоimaan kaikesta avoimesti. Palaute jota, muilta saimme, oli kannustavaa ja se helpotti huomaamaan projektissamme uusia näkökulmia. Koemme, että muilta saatu palaute oli välttämätöntä ammatillisen kasvun kannalta. Se, että tunnistaessamme asioita, joita olisi pitänyt tehdä toisella tavalla ja myös se, että olemme tyytyväisiä ja koemme onnistuneemme, kertoo meidän ammatillisesta kasvustamme.

Opinnäytetyömme osoitti, että lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen on erittäin tärkeää ja merkityksellistä. Työmme pohjalta joku muu voisi jatkaa tutkimista ja kehittämistä siitä, mikä olisi toimiva foorumi ja osallistumistapa lapsille ja nuorille olla vaikuttamassa

mukana. Ainakin asukasbudjettiprosessissa olisi tärkeää kuunnella myös nuorempien mielipiteitä, kun kyse on jokaisen yksilön oman asuinalueen kehittämisestä ja tulevaisuudesta. Lasten ja nuorten osallistuminen voitaisiin esimerkiksi kehittää asukasbudjetin rakenteisiin kuuluvaksi.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2012. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Turvataitoja nuorille -opas. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy.

Berisha, A-K. 2020. Asiantuntijanäkemykset koulun sijaintivaihtoehtojen vaikutuksista asuinalueiden eriytymiseen sekä sosiaaliseen eriytymiseen lasten ja nuorten keskuudessa. Ennakoiva kaupunkisuunnittelu. Turun yliopisto. Viitattu 8.12.2021. [1940839.pdf \(turku.fi\)](#)

Ely-keskus.fi. Aluekehittyminen. Viitattu 25.1.2022. [Aluekehittäminen - ELY-keskus](#)

Harju, K. 2000. Valmiina muutokseen: aarrekartan avulla kohti uutta. Helsinki: WSOY.

Hirsjärvi, S. Remes, P & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Hämeenlinna: Tammi.

Holopainen, M. Tenhunen, L & Vuorinen, P. 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Yrityssanoma oy: Järvenpää.

Karling, M. Ojanen, T. Sivén, T. Vihunen R & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. 11. uud. p. Helsinki: WSOY.

Kaupunginhallitus. 2021. Periaatelinjaus Lauste – Skanssin alueen kouluverkkoratkaisusta. Pöytäkirja §456. Turun kaupunki. <https://ah.turku.fi/kh/2021/1005024x/4481078.htm>

Kiilakoski, T. 2007. Johdanto: Lasten ja nuorten kunta. Teoksessa Gretschel. A & Kiilakoski, T (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy.

Kiili, J. 2006. Lasten osallistumisen voimavarat. Tutkimus Ipanoiden osallistumisesta. Jyväskylän yliopisto: Jyväskylä.

Koskinen, S. 2007. Lähiympäristöön vaikuttavaa ympäristökasvatusta. Teoksessa Gretschel. A & Kiilakoski, T (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy.

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. L 8.4.1983/361. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>

Lasten oikeuksien sopimus. 2021. Viitattu 15.12.2021. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Lastensuojelulaki. L 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P5>

Lähiöohjelma 2020–2022. 2020. Hyvinvoivat, vetovoimaiset lähiöt. Viitattu 8.12.2021. https://ym.fi/documents/1410903/38439968/Lahiohjelma_2020-2022-3B1828A2_FB2B_4C4D_9D13_BE21A27F26F3-155188.pdf/44f93e8a-3f53-dfb4-39a0-e08f08b8c70b/Lahiohjelma_2020-2022-3B1828A2_FB2B_4C4D_9D13_BE21A27F26F3-155188.pdf?t=1603259591934

Malja, M. Puustinen-Korhonen, A. Petrelius, P & Eriksson, P (toimitus). 2019. Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:8. Helsinki.

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY.

Nurmi, S & Rantala, K. 2011. Näyn & kuulun. Lapsen etu ja osallisuus. Helsinki: LK-kirjat / Lasten Keskus Oy.

Ojasalo, K. Moilanen, T & Ritalahti, J. 2018. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-5. p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Ensi- ja turvakotien liiton raportti. Multiprint.c

Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Yliopistollinen väitöskirja. Helsinki: Talentum Media Oy.

Peltonen, M. & Ruohontie P. 1992. Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Helsinki: Otava.

Päivänsalo, T-M. Lindblom-Ylänne, S. Niemelä, R & Anttila, R. Oivallus. Psykologiaa lukiolaiselle 2. Helsinki: Otava.

Rasikangas, J. 2013. Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla. Väitöskirja. Turun yliopisto. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/91701/Rasikangas%20DigiKokonaan%20050813%20LoRes.pdf?sequence=6&isAllowed=y>

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2017. Arki arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Viitattu 16.4.2022. [Talentia eettiset ohjeet \(e-julkaisu.com\)](https://www.talentia.fi/e-julkaisu.com)

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto SOAMK n.d. Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit. Viitattu 16.4.2022. [Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit \(sosiaalialanamkverkosto.fi\)](https://www.soa.fi/sosiaalialanamkverkosto.fi)

Suomen perustuslaki. L 11.6.1999/731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P6>

Taipale, T & Sirola-Korhonen, K. 2017. Osallistavat menetelmät: vinkkejä ja virikkeitä kouluttajalle. Helsinki. Kansan Sivistystyön liitto KSL ja KSL-opintokeskus. Viitattu 6.1.2022. <https://www.ksl.fi/wp-content/uploads/2017/10/Osallistavat-menetelm%C3%A4t-KSL-verkko.pdf>

THL 2022. Lapset, nuoret ja perheet. Dialogiset toimintatavat. Viitattu 17.1.2022. [Dialogiset toimintatavat - THL](https://www.thl.fi/dialogiset-toimintatavat)

Turja, L. 2010. Lapset osallisina - kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Teoksessa Turja, L & Fonsèn, E (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus. Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Suomen varhaiskasvatus ry.

Turku.fi. 2021. Asukasbudjetin vaiheet. Viitattu 16.12.2021. <https://asukasbudjetti.turku.fi/pages/vaiheet>

Turku.fi. 2021. Asukasbudjetti 2021–2023. Viitattu 16.12.2021. <https://asukasbudjetti.turku.fi/processes/budjetti-2021>

Turku.fi. 2021. Asukasbudjetti. Viitattu 8.12.2021. [Asukasbudjetti | Turku.fi](https://asukasbudjetti.turku.fi)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimukset eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa – Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Viitattu 16.4.2022. [Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje | Tutkimuseettinen neuvottelukunta \(tenk.fi\)](https://www.tenk.fi/ihmiseen-kohdistuvan-tutkimukset-eettiset-periaatteet-ja-ihmistieteiden-eettinen-ennakoarviointi-suomessa)

Unicef 2021. Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? Viitattu 21.12. 2021. [Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? \(unicef.fi\)](https://www.unicef.fi/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus)

Valtioneuvosti ja ministeriöt. 2021. Ympäristöministeriö. Lähiöohjelma 2020–2022. Viitattu 8.12.2021. <https://ym.fi/lahioiden-kehittaminen>

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilko-Riihelä, A. 2008. Lukion kertauskirja. Psykologia: Helsinki: WSOY.

Liite 1 Kyselylomake

Asukasbudjetti- kysely 1lk.-6lk.

Kysely Lausteen ala-asteelle työpajojen toiminnasta sekä lasten ja nuorten osallisuudesta asukasbudjetissa.

Oliko työpajatoiminta kivaa? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Sain mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa Lausteen tulevaisuuteen? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

Yli 13-vuotiaat saavat äänestää asukasbudjetissa. Pitäisikö äänestysikärajaa mielestäsi laskea? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Jos haluat antaa meille palautetta omin sanoin työpajoista.

Pitkä vastausteksti